

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

MUDr. Karel Voňka (1898-1967) - český lékař a písmák

Bakalářská práce

Studijní program: B7106 – Historická studia
Studijní obor: 7105R062 – Kulturněhistorická a muzeologická studia
Autor práce: **Veronika Rohlíčková**
Vedoucí práce: PhDr. Miloslava Melanová

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Veronika Rohlíčková**
Osobní číslo: **P15000299**
Studijní program: **B7106 Historická studia**
Studijní obor: **Kulturněhistorická a muzeologická studia**
Název tématu: **MUDr. Karel Voňka (1898-1967) - český lékař a písmák**
Zadávací katedra: **Katedra historie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce bude zachycení života zajímavé, dosud opomíjené osobnosti, jejíž pozůstalost je uložena ve Státním okresním archivu v Jičíně. Karel Voňka, dlouhodobě působící jako lékař v nemocnici v Hořicích, pocházel z české rodiny rakouského důstojníka. Už za první světové války, kdy jako devatenáctiletý narukoval na frontu, si začal psát deník. V době druhé světové války začal psát *Vzpomínky*, na nichž pracoval více než 25 let. *Vzpomínky*, určené původně vlastním synům, i *Paměti*, které zřejmě sloužily jako podklady k rukopisu, jsou zajímavým egodokumentem, přinášejícím pohled vzdělaného člověka na dramatický vývoj českých zemí a společnosti i rozvoj lékařské péče a úroveň zdravotnictví. Autorka se pokusí na jejich základě popsat mládí a osudy Karla Voňky včetně vysokoškolských studií do jeho nástupu do praxe v roce 1926. Zachytí jeho profesní působení v Praze a v Hořicích, kde v letech 1938-1960 působil jako primář, který se musel kromě proměňující se lékařské péče vyrovnávat také se změnami státního režimu. Jeho osobnost ovlivnily a poznamenaly rodinné a partnerské vztahy, které lze rekonstruovat také na základě korespondence.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Prameny:

Státní okresní archiv Jičín, fond Voňka Karel, MUDr.

Literatura:

BUKAČ, Václav, TOMÍČKOVÁ, Oldřiška. Hořice. 1. vyd. Praha: Paseka, 2011. ISBN 978-80-7432-109-2.

HLAVÁČKOVÁ, Ludmila, SVOBODNÝ, Petr. Pražské špitály a nemocnice. Praha: Lidové noviny, 1999. ISBN 80-7106-315-0.

HLUŠIČKOVÁ, Růžena. Hořická nemocnice v letech 1943-1945 ve vzpomínkách pamětníka. In: Krkonoše - Podkrkonoší: vlastivědný sborník 20. Trutnov: Muzeum Podkrkonoší v Trutnově ve spolupráci se Státním okresním archivem Trutnov, Krkonošským muzeem Správy KRNAP ve Vrchlabí a Vlastivědným kroužkem Krkonoš a Podkrkonoší, 2012, s. 133-143. ISBN 978-80-903741-9-5.

TOMÍČKOVÁ, Oldřiška. Hořice odedávna dodneška: putování dějinami města slovem a obrazem. Hořice: Město Hořice, 2008. ISBN 978-80-254-3464-2.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Miloslava Melanová

Katedra historie

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2018**

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

doc. PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2017

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Anotace

Bakalářská práce pojednává o životě významné osobnosti hořické nemocnice primáři Karlu Voňkovi, který žil mezi lety 1898–1967. Práce vychází především z jeho vzpomínkových souborů a dalších pramenů, které jsou uloženy ve Státním okresním archivu v Jičíně. Zabývá se jeho dětstvím, účastí v první světové válce, vysokoškolským studiem i jeho působením jako lékaře. Práce je doplněna fotografickou přílohou.

Klíčová slova

Karel Voňka, nemocnice v Hořicích, nemocnice Na Bulovce, první světová válka, východní fronta, italská fronta, jednoroční dobrovolná služba, studium medicíny, lékařská praxe, primář.

Annotation

The bachelor's thesis deals with the life of an important personality of the Hořice Hospital of senior doctor Karel Voňka, who lived between 1898–1967. The work is primarily based on his memoirs and other sources, which are stored in the State District Archive in Jičín. It is concerned with his childhood, participation in the First World War, university studies and his acting as a doctor. The work is accompanied by a photographic attachment.

Key words

Karel Voňka, Hořice Hospital, Bulovka Hospital, First World War, Eastern Front, Italian front, One-year volunteer, medical studies, medical practice, senior doctor.

Obsah

Seznam použitých zkratek	7
Úvod.....	8
1. Hodnocení pramenů a literatury	10
1.1. Prameny.....	10
1.2. Literatura.....	18
2. Karel Voňka.....	20
3. Dětství.....	21
4. Zkouška inteligence	22
5. „Jednoročácká“ škola.....	24
6. 73. pluk pěchoty v Praze.....	30
7. Halič.....	32
8. Italská fronta	37
9. Vysokoškolské studium	40
10. Sekundář v Hořicích	41
11. Voňkův postoj k otázce národnosti.....	44
12. Další životní osudy	47
Závěr	51
Seznam pramenů a literatury	52
Seznam příloh	57

Seznam použitých zkratk

JUDr.	doktor práv
KNV	Krajský národní výbor
KSČ	Komunistická strana Československa
MUDr.	doktor všeobecné medicíny
ONV	Okresní národní výbor
SOkA	Státní okresní archiv
ZO KSČ	Základní organizace Komunistické strany Československa

Úvod

Tato bakalářská práce se věnuje významné osobnosti hořické nemocnice primáři Karlu Voňkovi, který žil mezi lety 1898–1967, a snaží se zachytit jeho osudy. Vychází především z jeho vzpomínkového souboru s názvem Paměti a z dalších pramenů uložených v jeho fondu ve Státním okresním archivu v Jičíně, badatelsky doposud nevyužitých. Tento fond je velmi bohatý a umožňuje zmapovat téměř všechna období Voňkova života. Osoba Karla Voňky nebyla dosud nikým zpracována, proto se informace o něm objevují v literatuře pouze minimálně.

Kapitoly práce jsou rozděleny podle jednotlivých období Voňkova života. Nejdříve se věnuje Voňkovu dětství, které prožil na různých místech Rakouska-Uherska. Voňka se narodil 22. prosince 1898 v Olomouci do české rodiny rakouského důstojníka. Kvůli otcovu povolání se rodina často stěhovala, kromě Olomouce žila ve slezském Těšíně a v Černovicích na Bukovině, než se rodina natrvalo usadila v Praze.

O něco více se práce v několika kapitolách zabývá Voňkovým nástupem na vojenskou službu a jeho účastí v první světové válce. V osmnácti letech, ještě během studií na gymnáziu, nastoupil Voňka na vojenskou službu jako jednoroční dobrovolník. Po výcviku byl poslán na východní frontu a následně na frontu italskou. Zde byl zajat a v zajetí se dočkal i konce války. Ze zajetí byl poslán do československého sběrného tábora, kde vstoupil v prosinci 1918 do československé domobrany. Z Itálie byl poslán na Slovensko chránit tamní hranice s Polskem.

V dalších částech práce pojednává o Voňkových studiích a lékařské praxi. Na podzim 1919 byl ze služby propuštěn a nastoupil jako student na Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Studia ukončil v roce 1926. Profesi lékaře vykonával postupně v nemocnici v Hořicích, v nemocnici Na Bulovce v Praze a nakonec opět v nemocnici v Hořicích, kde působil až do odchodu do důchodu jako primář.

Rodinné prostředí i životní osudy Karla Voňky poznamenaly formování jeho poměru k otázce národností. Během svého života se dostal do různých společenských a kulturních prostředí a na základě těchto zkušeností sepsal stat', věnující se problematice národností. Představuje Voňkovy zkušenosti s různými národnostmi, a měnící se názory na ně. Této otázce věnuje bakalářská práce zvláštní pozornost.

V poslední kapitole shrnuje práce na základě pramenů další životní osudy K. Voňky. Během druhé světové války se zapojil do odboje, po roce 1948 byl čtyři roky členem Komunistické strany Československa. Z nevydařeného manželství měl dva syny, rodinné vztahy však byly velmi napjaté. Od 40. let a především v posledních dvou desetiletích svého života se věnoval sepisování svých pamětí, vytvořil také drobná literární díla, která včetně memoárů zůstala ve formě rukopisu.

1. Hodnocení pramenů a literatury

K této práci jsem měla možnost využít velké množství pramenů. Byly jimi jednotlivé písemnosti, které mají charakter různých osobních dokumentů. Nejdůležitějšími prameny však byly dvě vzpomínkové „knihy“ s názvy Vzpomínky a Paměti, které Voňka sám sepsal. V literatuře jsem narazila na zmínky o Voňkovi minimálně, využívala jsem ji spíše k doplnění znalostí kontextu doby.

1.1. Prameny

Prameny, ze kterých jsem čerpala, se nacházejí ve fondu s názvem Voňka Karel, MUDr. (1898–1965) a jsou uloženy ve Státním okresním archivu v Jičíně. Fond má rozsah 1,1 bm. Tato práce je založena především na vzpomínkové práci Paměti, dále jsem použila různé písemnosti pro doplnění informací a v příloze jsem použila také několik fotografií. Fond však obsahuje i další materiály, např. různé písemnosti rodinných příslušníků, které jsem do této práce nezahrnula. Vzhledem ke svému rozsahu je tento fond vhodný pro další budoucí zkoumání.

Základní informace o Karlu Voňkovi jsem se dozvěděla z opisu rodného a křestního listu¹ ze 4. prosince 1947. Voňka byl zapsán v matrice narozených a pokřtěných posádky Olomouc. Další základní informace se nacházejí ve dvou životopisech². Oba jsou psány ve třetí osobě jednotného čísla, zřejmě je napsal sám Voňka. První životopis je napsán na dopisním papíru Všeobecné veřejné nemocnice v Hořicích v Podkrkonoší. Na dopisní papír je ovšem psáno vzhůru nohama, proto předpokládám, že byl psán pouze nanečisto. Životopis má rozsah jeden a půl strany a jsou zde podrobnější informace o jeho lékařské praxi. Poslední bod životopisu je z roku 1946. Druhý životopis je psán na obyčejném papíru, nadpis je přelepený jednokorunovým kolkem. Životopis je trochu stručnější než předchozí a končí v době Voňkova působení v nemocnici Na Bulovce (1931–1937). Kolek značí, že by mohlo jít o životopis, který byl při nějaké příležitosti použit, není ale podepsán a navíc by se zřejmě nenacházel ve fondu.

---

¹ Státní okresní archiv Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 1, Rodný a křestní list (opis), 4. 12. 1947.

² SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 24, Životopis (2 ks), nedatováno.

Vzpomínky³ jsou jeden ze dvou velkých vzpomínkových souborů. Memoáry s názvem Vzpomínky jsou zařazeny ve fondu před souborem Paměti. Vzpomínky začal Voňka psát 14. ledna 1943. První poznámky o rodině a předcích, jakousi rodinnou kroniku, však začal sepisovat již v roce 1941. V roce 1943 si jako cíl Vzpomínek vytyčil mimo sepsání zkazek o svých předcích a rodičích i zachycení vlastního dětství. Vzpomínky psal především pro své dva syny Ivana a Jaroslava, aby neupadly vzpomínky na jejich předky a otce v zapomnění. Úvodní list byl Voňkou doplněn 1. srpna 1958. Sděloval zde svůj úmysl rozšířit memoáry o své dospívání, o zážitky z Itálie z první světové války, o vysokoškolské studium. Vzpomínky měly být zakončeny jeho promoci na lékaře.

Hned za úvodem se nachází doslov ke konečné redakci z října roku 1965. Voňka uvádí, že se nakonec rozhodl ve své práci pokračovat dál a od promoce postupně došel k době, kdy byl jako sekundář v hořické nemocnici. Udává zde také důvody, proč se rozhodl k přepisu a drobným úpravám své práce. Jeho přítel, správce hořické nemocnice, Petr Grau byl Voňkou požádán, aby přečetl a ohodnotil část věnující se Voňkovu působení jako sekundáře v hořické nemocnici. Kromě kladného hodnocení mu přítel doporučil, aby „ty své haldy papíru“ uspořádal, přepsal a umístil do pořadače.⁴ Po té, co se k panu Grauovi přidali i další přátelé, tak Voňka učinil. V doslovu také zdůrazňuje, že svou práci věnuje přátelům, protože rodina jeho práci neocení a je „rozprašena“ do dálek, zatímco přátelé při něm zůstali. Svou práci již nebere jen jako rodinnou kroniku, ale také jako „zpověď mladého člověka“. Přiznává se zde i k dalšímu důvodu, proč vůbec začal své memoáry psát. První stránky práce napsal v roce 1941 – v době Protektorátu. Stejně jako jeho rodina ztrácel poslední naději, že bude Hitler poražen. Voňka se rozhodl, že pokud k tomu opravdu dojde, opustí svou zemi, emigruje. V tomto rozpoložení započal se psaním rodinné kroniky, která měla synům poukázat na jejich češství i na to, že pocházejí z otcovy strany ze selského lidu. Vzhledem k době, kdy však počátky jeho práce vznikaly, nemohl tento důvod v úvodu práce z bezpečnostních důvodů uvést.

Karel Voňka psal své Vzpomínky takřka 25 let. Konečná podoba je psána na stroji, jednotlivé stránky jsou očíslované, celkový počet je 830 stran. Vzpomínky jsou rozdělené na čtyři části a byly vloženy do čtyř pořadačů. V současné době jsou

---

³ Tamtéž, inv. č. 26, Vzpomínky, svazek 1, 2, 3, 4.

⁴ Tamtéž, s. 8.

však listy v pořadačích většinou jen vložené, protože byly z pořadačů ať už záměrně či nedopatřením vytrhnuté. Vzpomínky jsou rozděleny na kapitoly, ty jsou číslovány vždy od římského čísla jedna v rámci každé části. Zápisky zdánlivě končí III. kapitolou poslední části s názvem Praha. Za touto kapitolou je napsán doslov z června roku 1967. Popisuje zde okolnosti, za jakých poslední kapitolu psal, co se mu v nedávné době přihodilo a co ho v blízké budoucnosti čeká. V tuto chvíli už věděl, že nikdo z jeho rodiny nebude chtít jeho práci číst. Předpokládal, že po čase, až si jeho dílo přečte rodinná přítelkyně paní Bušková, která ho v psaní celou dobu podporovala, se Vzpomínky nejspíš dostanou do hořického muzea. Za doslovem se nachází poznámka, kterou napsal po přečtení celého souboru. Vyjádřil zde své zklamání nad stylem, kterým celý soubor napsal. Necítí zde tu „pravou chuť a vůni“ prožité skutečnosti, zbyl z toho prý jen nástin. Za touto částí pokračuje další kapitola, zřejmě se Voňka k psaní vrátil. Kapitola je však ukončena na straně 830 nedokončenou větou, další stránky již v pořadači nejsou. Voňka došel k událostem roku 1911, tím končí celý čtyřsvazkový soubor Vzpomínky.

Paměti⁵ jsou souborem osmi samostatných složek. V každé papírové složce jsou narovnané volné listy papíru. Někdy je text na klasickém papíru, někdy je psán na dopisním papíru hořické nemocnice. Paměti jsou psány na psacím stroji, Voňka však do textu často dopisoval různé poznámky nebo opravoval původní znění propiskou či tužkou. Stránky jsou v některých případech číslované, celkový počet není určen. V některých složkách začínal číslováním od začátku, jindy je vidět, že počítá celek, v posledních složkách však číslování úplně chybí. Rozsah však bude zřejmě větší, než je rozsah Vzpomínek, odhaduji cca 1400 stran. Mezi listy Pamětí jsou často vloženy části papíru s poznámkami, ručně kreslenými mapkami a dětskými obrázky (snad vytvořené jeho dětmi).

První složka Pamětí obsahuje část úvodu, který je téměř identický s doplněným úvodem ze Vzpomínek z roku 1958, zde je navíc tužkou připsán téměř nečitelný text z roku 1965. Text je členěn na nečíslované kapitoly. Poslední listy v některých složkách, včetně té závěrečné, končí nedokončenými větami. Buď tedy některé listy chybí, nebo je Voňka už nedopsal.

Paměti začínají stejně jako Vzpomínky vyprávěním o předcích a Voňkových rodičích. Pokračuje zde studii na gymnáziu, maturitou, válečnými zážitky z Itálie

---

⁵ SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka I.–VIII.

a studii na lékařské fakultě. Paměti končí vzpomínkami na jeho působení jako sekundáře v Hořicích od srpna 1926 do března 1930.

Voňka v doslovu ke Vzpomínkám uvádí, že se ve své práci dostal až do doby právě svého sekundaření v nemocnici v Hořicích. Vzpomínky však končí již rokem 1911. Je tedy možné, že v doslovecích k předešlé práci mluví o obou souborech najednou. Možná to měl být nějakým způsobem jeden celek, vyprávění o předcích je v obou částech identické. Vzhledem k vnější formě souboru Paměti – listy nejsou řádně číslované, jsou psány na různých typech papíru, jsou zde autorovy poznámky a úpravy – je možné, že Paměti sloužily jako koncept pro následné přepracování do podoby souboru Vzpomínek. Vzpomínky by potom končily rokem 1911 z toho důvodu, že se Voňka dále nestihl dostat a práci dokončit, protože jak sám píše v posledním doslovu, je již vážně nemocný. Tento doslov je psán, jak je uvedeno výše, v červnu 1967 a Voňka zemřel v prosinci téhož roku, moje domněnka by tedy mohla být správná.

V obou Voňkových dílech je díky použité slovní zásobě a stavbě vět znát, že to nejsou prosté zápisky, vzpomínky, ale je zde vidět snaha o literární dílo. V textu nalezneme místy jeho básně, Voňka také často používal anglické a německé výrazy („*Jak shoking!*“⁶, „*terrain*“ a další), někdy také odborné lékařské termíny.

Další zajímavé prameny, které mi poskytly další střípky z primářova života, jsou kádrový posudek⁷, dohoda o rozvodu s jeho manželkou Helenou Voňkovou, důvody k rozvodu a prohlášení obou manželů⁸.

Kádrový posudek není datován, byl však vydán za účelem souhlasu s umístěním Voňkova syna (není zmíněno, kterého ze dvou synů se to týká⁹) na pedagogickou školu v Hořicích. Díky tomuto dokumentu se také dozvídáme, že Voňka v roce 1952 požádal při prověrcce o vystoupení ze ZO KSČ, kam vstoupil v roce 1948.

Dohodu o rozvodu sepsal Voňka 10. dubna 1954, 26. dubna téhož roku byl připsán k původní dohodě dodatek. Důvody k rozvodu sepsal opět Voňka. Vzhledem k tomu, že je dokument sice psán na psacím stroji, ale písmo překrývají vytištěné údaje

⁶ SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 26, Vzpomínky, svazek 1, s. 132.

⁷ Tamtéž, inv. č. 14, Kádrový posudek, nedatováno.

⁸ Tamtéž, inv. č. 6, Písemnosti týkající se rozvodu (důvody, vzájemná prohlášení), 1954.

⁹ Syn Jaroslav se narodil 27. září 1938, syn Ivan se narodil 30. března 1941. Vzhledem k absenci data vzniku kádrového posudku a k nedostatku informací o typu vzdělání synů se nedá určit, který z nich byl myšlen. Bližší informace by mohl přinést další výzkum v SOKA Jičín, fond Sociální a pedagogická škola Hořice (1933–1959).

SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 150, Rodokmen rodu, 2004.

na dopisním papíře, a také k tomu, že jsou později dopsány poznámky rukou, usuzují, že byl tento dokument sepsán pouze pro jeho osobní potřebu. Prohlášení obou manželů bylo napsáno 13. dubna 1954 opět na psacím stroji a jsou zde připojeny vlastnoruční podpisy obou manželů.

Zajímavý pohled do osobního života Voňky nabízí menší kousek papíru s nadpisem Chronologie¹⁰. Jsou zde zachyceny roky 1917–1926. V levém sloupečku jsou pod sebou psány měsíce s příslušnými roky (případně i konkrétními dny), ve vedlejším sloupečku jsou vypsány události, často číslo semestru, dále v některých případech školní předmět (podtržený, zřejmě důležitý). Nejzajímavější je ovšem poslední sloupeček, který obsahuje dívčí jména. Otázka je, zda to byly pouze platonické lásky, či přítelkyně. Jména na sebe ale nenavazují. Uvedu příklad: jméno Betty, pod tím Kitty, následuje konec s Betty, dále Lydie, konec s Kitty...

Pro doplnění některých informací, které snad nebyly uvedeny v ostatních pramenech ani literatuře, jsem použila inventář¹¹ k fondu Karla Voňky, který mi zároveň sloužil jako stručný kratší přehled. Inventář napsala archivářka Mgr. Radka Janků v roce 2011. Je zde uveden původ fondu, kdo měl po smrti Voňky jeho materiály v úschově a také kdo je nechal uložit do Státního okresního archivu v Jičíně.

Ve Voňkově fondu se nachází první válečný deník¹², který si Voňka vedl od 1. října 1917 do 25. března 1918. Je psán německy, většinou kurentem, místy nejspíš těsnopisem. Deník je doplněn vlastnoručními kresbami a mapkami. Voňka deník používal při psaní Pamětí, kde deníkové zážitky rozšiřoval o další vzpomínky, někdy pro změnu citoval (avšak v českém překladu) přímo z deníku.

Můj vývoj po národnostní stránce¹³ je osmnáctistránková úvaha, kterou Voňka napsal v roce 1953. Je psána na psacím stroji a obsahuje tužkou nebo na stroji dopsané opravy a poznámky. V úvaze se Voňka zabývá proměnami svých názorů na otázku národností, se kterými se během svého života setkával.

Zajímavé je jeho vyjádření k vlastní odbojové činnosti¹⁴, které na něčí výzvu (snad kolegů, přátel?), sepsal. Vyjádření je na jeden a půl stránky a obsahuje kromě jeho

¹⁰ Tamtéž, inv. č. 25, Chronologie životních událostí z let 1917–1926, nedatováno.

¹¹ Tamtéž, ev. č. 410, JANKŮ R.: Voňka Karel, MUDr., (1859) 1898 – 1965 (2004), Inventář, 2011.

¹² Tamtéž, inv. č. 28, Válečný deník, 1917–18.

¹³ Tamtéž, inv. č. 33, Můj vývoj po národnostní stránce, 1953.

¹⁴ Tamtéž, inv. č. 68, Vyjádření k vlastní odbojové činnosti, 1945.

podpisu také podpisy dalších šesti lidí. Datace není v dokumentu uvedena, v inventáři je však zapsán rok 1945.

Vzpomínky na únor 1948¹⁵ jsou drobná práce o obsahu 7 stran. Práce je psána tužkou a nepříliš čitelně, z toho usuzuji, že byl tento text psán pouze pro jeho potřebu. Voňka si zde vysvětluje své důvody ke vstupu do KSČ a rozebírá rozdíl mezi vnitřním přesvědčením a vnějším vystupováním.

Resumé života¹⁶ je psáno na psacím stroji, tužkou jsou dopsané poznámky. Úvaha je napsána na 6 stranách, končí však v půlce věty a vzhledem k tomu, že vlastní zamyšlení nad životem začíná až na poslední stránce, zcela zjevně další strany chybí.

Fond obsahuje také množství dopisů, přijatých i odeslaných, nejčastěji si Voňka dopisoval se svou matkou a se syny, s dalšími příbuznými nebo s různými institucemi. V korespondenci se nachází také oznámení o sňatku a o narození syna Ivana.

Voňka napsal také několik rukopisů nevydaných literárních děl. Fond obsahuje tři povídky, jednu divadelní hru a jednu úvahu. Všechna díla jsou psána česky, v textu se objevují různé „škrtnance“ a vpisky.

První povídka se jmenuje Sekt Kupfer-Berggold¹⁷, byla napsána v roce 1943 a má 12 nečíslovaných stran. Autor vypráví historku o dvou postavách, medikovi a právníkovi, a o jejich oslavě Silvestra v Praze v hotelu Beránek na Vinohradech. Tato historka by mohla mít nějaké pravdivé základy, vzhledem k tomu, že autor v textu píše, že ji jednou vyprávěl kolegovi v nemocnici na Bulovce, kde Voňka pracoval. On sám však zřejmě není povídkovým medikem, v díle je řečeno, že se autor při vyprávění dokáže vcítit do postav děje, a proto může dobře vyprávět. Příběh by měl být vyprávěním jeho přítele z posádky, jakéhosi Francese Hapsteada.

Druhá povídka dostala název Podivné Vánoce¹⁸, Voňka ji napsal v roce 1960. Má 10 číslovaných stran a vypráví o jeho osobě, jak trávil jednu vánoční službu v nemocnici Na Bulovce.

Poslední povídka s názvem Chvilé napětí¹⁹ byla napsána v roce 1964 a obsahuje 22 číslovaných stran. Příběh se odehrává za druhé světové války na jaře 1941 a hlavním

---

¹⁵ SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 30, Vzpomínky na únor 1948, nedatováno.

¹⁶ Tamtéž, inv. č. 32, Vlastní úvahy nad životem, nedatováno.

¹⁷ Tamtéž, inv. č. 73, Sekt „Kupferberggold“ (povídka), 1943.

¹⁸ Tamtéž, inv. č. 75, Podivné Vánoce (povídka), 1960.

¹⁹ Tamtéž, inv. č. 76, Chvilé napětí (povídka), 1964.

hrdinou je primář nemocnice. Tento příběh je nejspíš také autobiografický, v příběhu se totiž objevují hrdinovi synové Ivan a Jára. Na konci povídky je řečeno, že tento příběh vyprávěl již postarší primář po dvaceti letech, když ležel na nemocničním pokoji po operaci ruky, jinému pacientovi – Voňka byl ve starším věku v Praze na operaci ruky.

Divadelní hra *Anatol*²⁰ byla napsána podle stejnojmenného díla vídeňského lékaře a spisovatele Arthura Schnitzlera²¹ z roku 1893. Voňka hru v roce 1959 podle svých slov zaktualizoval. Patnáctistránková hra se odehrává na Štědrý den v Praze na Václavském náměstí a vypráví o dvou postavách, Ann a Anatolovi. Nenarazila jsem na informaci, že by byla Voňkova verze hry někdy zinscenována, vzhledem k tomu, že se nachází ve formě rukopisu, zřejmě ne.

Ve fondu je dále uložena Voňkova úvaha, taktéž ve formě rukopisu, která dostala název *Hmota a vědomí*²². Pochází z roku 1950. Prvních 6 stránek jsou odborné výpisky na téma *Hmota a vědomí* (v materialistickém pojetí). Zbylé 3 strany obsahují úvahu s názvem *Mé stanovisko k materialistickému pojetí člověka*.

Voňkovo tříadvacetistránkové dílo z roku 1948 s názvem *Revoluční praktiky Hitlerovy hnědé revoluce*²³ je překladem a výtahem z knihy *Bis zum bitteren Ende* od Hanse Bernda Gisevia²⁴.

Fond Karla Voňky obsahuje velké množství fotografií. Na rodinných fotografiích je zachycen jako dítě, jsou zde uloženy fotografie vojenské, svatební, rodinné s manželkou a syny, z prostředí nemocnice, nechybí ani dvě alba fotografií z dovolených a fotografie, kdy už byl Voňka v pokročilejším věku. Je zde také uloženo několik fotografií jeho bývalých přítelkyň. Z důvodu tohoto velkého množství jsem

---

²⁰ Tamtéž, inv. č. 74, *Anatol* (divadelní hra), 1959.

²¹ Toto drama bylo v Čechách vydáno např. v roce 2006 nakladatelstvím Artur. SCHNITZLER, Arthur: *Anatol*, 1. vyd., Praha, Artur 2006, ISBN 80-86216-83-7.

²² SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 77, *Hmota a vědomí (úvaha)*, 1950.

²³ Tamtéž, inv. č. 78, *Revoluční praktiky Hitlerovy hnědé revoluce (překlad a výtah z knihy „Bis zum Bitteren Ende“)*, 1948.

²⁴ Jedná se o Giseviovu autobiografickou dvoudílnou knihu z roku 1946, vyšla také v českém překladu (1947, 1948, překlad K. Kraus), naposledy vyšla v češtině pod názvem *Cesta do pekel: Od požáru Říšského sněmu po operaci Valkýra* v roce 2009.

GISEVIUS, Hans Bernd: *Cesta do pekel: Od požáru Říšského sněmu po operaci Valkýra*, 1. vyd., Naše vojsko 2009, ISBN 978-80-206-1057-7.

fotografií v příloze použila pouze několik a to takové, které představují různá období Voňkova života.²⁵

Informace o Voňkovi z jiného zdroje jsem se také pokoušela najít ve fondu Okresního úřadu Hořice²⁶ v SOkA Jičín, ale bohužel jsem nic nenašla. Několik dokumentů jsem objevila pouze ve fondu ONV Hořice, neposkytly mi však žádné užitečné informace. První dokument byl Zápis o projednání předběžného návrhu státní okresní nemocnice II. stupně v Hořicích v Podkrkonoší dne 1. srpna 1950²⁷, kde je Voňka pouze uveden jako přítomný jednání. Druhý dokument je dopis KNV zdravotnímu referátu v Hradci Králové z 28. června 1950²⁸ o schválení několika bodů, které bylo třeba naplnit k uskutečnění dohody o vzájemné pomoci hořické a jičínské nemocnice. Voňka je zde pouze podepsán jako ředitel nemocnice. Výraznější informace o Voňkově profesním působení v Hořicích by mohl poskytnout fond Městské nemocnice Hořice²⁹, v současné době nepřístupný pro nahlížení, který by mohl být v budoucnu cílem dalšího výzkumu. Další informace – biografická data – např. o promoci jsem získala z matriky doktorů Univerzity Karlovy.³⁰

---

²⁵ SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 85, Osobní fotografie, nedatováno.

Tamtéž, inv. č. 86, Fotografie s rodiči, 1909–1914.

Tamtéž, inv. č. 88, Svatební fotografie, 1937.

Tamtéž, inv. č. 89, Fotografie se syny, nedatováno.

Tamtéž, inv. č. 90, Vojenské fotografie, nedatováno.

Tamtéž, inv. č. 93, Fotografie – nemocnice Bulovka, 1930-36.

²⁶ SOkA Jičín, fond Okresní úřad Hořice (1850–1942).

²⁷ SOkA Jičín, fond Okresní národní výbor Hořice (1945–1960), inv. č. 411, Personální a finanční záležitosti.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ SOkA Jičín, fond Městská nemocnice Hořice (1877–2004).

³⁰ Archiv Univerzity Karlovy, fond Matriky Univerzity Karlovy, inv. č. 6, Matrika doktorů Univerzity Karlovy VI. (1924–1927), s. 2668.

1.2. Literatura

Pramenů jsem měla k tématu práce opravdu dostatek, to se však nedá říct o literatuře. O Karlu Voňkovi dosud nebyla vydána žádná monografie. Bohužel jsem však o jeho osobě nenalezla ani příliš informací v jiných publikacích.

Protože většinu svého života Voňka žil a působil v Hořicích, pokusila jsem se o něm najít nějakou zmínku v publikacích, které o městu Hořice vyšly. O Hořicích napsala dvě knihy Oldřiška Tomíčková. První vyšla v roce 2008 pod názvem *Hořice odedávna dodneška: putování dějinami města slovem a obrazem*³¹. Druhou knihu s názvem *Hořice*³² napsala ve spolupráci s Václavem Bukačem v roce 2011. Druhá jmenovaná mi dávala naději, že objevím nějaké informace v kapitole o osobnostech města. Bohužel se zřejmě Karel Voňka ve městě nijak veřejně neangažoval a jako jeden z řady primářů hořické nemocnice nebyl dostatečně důležitý, aby měl v knize vedle spisovatelů, malířů, sochařů a dalších zajímavých osobností své místo. Nalezla jsem zde alespoň informaci o založení hořické nemocnice, která byla spojena se známým lékařským rodem Levitů.

Zajímavé informace jsem se dozvěděla z příspěvku Růženy Hlušičkové ze sborníku *Krkonoše – Podkrkonoší: vlastivědný sborník*. Ve 20. čísle vyšel její článek s názvem *Hořická nemocnice v letech 1943–1945 ve vzpomínkách pamětníka*³³. Pamětníkem byl ruský legionář a později ilegální bojovník proti německému fašismu Josef Kulhánek, který z boje a z výsledků provedených gestapem vyšel zmrzačený. Josef Kulhánek se léčil (pod dohledem gestapa) v hořické nemocnici, tou dobou byl již primářem Karel Voňka. Voňka se o jeho případ velmi zajímal, proto je v těchto vzpomínkách často zmiňován.

Osoba Karla Voňka je krátce zmíněna v ročníkové práci Martina Lochovského k jeho výstavě o MUDr. Janu Levitovi (1884–1944).³⁴ V části pojmenované Jan Levit

---

³¹ TOMÍČKOVÁ, Oldřiška: *Hořice odedávna dodneška: putování dějinami města slovem a obrazem*, Hořice, Město Hořice 2008, ISBN 978-80-254-3464-2.

³² BUKAČ, Václav – TOMÍČKOVÁ, Oldřiška: *Hořice*, edice Zmizelé Čechy, Praha, Paseka 2011, ISBN 978-80-7432-109-2.

³³ HLUŠIČKOVÁ, Růžena: *Hořická nemocnice v letech 1943–1945 ve vzpomínkách pamětníka*, in: *Krkonoše – Podkrkonoší: vlastivědný sborník 20*, Trutnov, Muzeum Podkrkonoší v Trutnově ve spolupráci se Státním okresním archivem Trutnov, Krkonošským muzeem Správy KRNAP ve Vrchlabí a Vlastivědným kroužkem Krkonoš a Podkrkonoší 2012, ISBN 978-80-903741-9-5, s. 133–143.

³⁴ LOCHOVSKÝ, Martin: *Prof. MUDr. Jan Levit (1884–1944). Výstava k 70. výročí úmrtí významného českého chirurga*, Hradec Králové, ročníková práce HÚ FF Univerzity HK 2014, nestr., uloženo ve Státním okresním archivu Jičín, fond Soudobá dokumentace okresu Jičín (neusp.), jiné rukopisy, sg. V/6 – 507.

očima druhých je citace Voňkova příspěvku z 19. května 1951, ve kterém popisuje osobnost Jana Levita, svého nadřízeného z nemocnice Na Bulovce. Tento příspěvek byl přednesen v „Kruhu rodáků Hořických“ v Praze.³⁵

Pro doplnění znalostí kontextu doby jsem použila knihu Jana Rychlíka a Vladimíra Penčeva *Od minulosti k dnešku: dějiny českých zemí*³⁶ a dále čtvrtý díl knihy *České země v evropských dějinách* od Jaroslava Cuhry.³⁷ Informace k válečnému období jsou uvedeny v knize Ivana Šedivého *Češi, české země a Velká válka 1914–1918*.³⁸

Znalosti z oblasti medicíny a organizace zdravotnictví jsem si doplnila z knihy *Nemocniční otázka v meziválečném Československu*³⁹ od Hany Mášové, z publikace *Pražské špitály*⁴⁰ od Ludmily Hlaváčové a Petra Svobody, a také z knihy od Milady Říhové a kol. *Kapitoly z dějin lékařství*⁴¹.

---

³⁵ Tamtéž.

³⁶ RYCHLÍK, Jan – PENČEV, Vladimír: *Od minulosti k dnešku: dějiny českých zemí*, Praha, Vyšehrad 2013, ISBN 978-80-7429-387-0.

³⁷ CUHRA, Jaroslav: *České země v evropských dějinách, IV. díl, 1. vyd.*, Praha, Paseka 2006, ISBN 80-7185-794-7.

³⁸ ŠEDIVÝ, Ivan: *Češi, české země a Velká válka 1914–1918, 2. dopl. vyd.*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2014, ISBN 978-80-7422-302-0.

³⁹ MÁŠOVÁ, Hana: *Nemocniční otázka v meziválečném Československu: moderní pojetí role nemocnice, jak se formovalo a postupně realizovalo v období první republiky*, Praha, Karolinum 2005, ISBN 80-246-0908-8.

⁴⁰ SVOBODNÝ, Petr – HLAVÁČKOVÁ, Ludmila: *Pražské špitály a nemocnice*, Praha, Lidové noviny 1999, ISBN 80-7106-315-0.

⁴¹ ŘÍHOVÁ, Milada a kol.: *Kapitoly z dějin lékařství*, Praha, Karolinum 2005, ISBN 80-246-1021-3.

2. Karel Voňka

Karel Voňka se narodil 22. prosince 1898 v Olomouci do české katolické rodiny. Jeho otec Josef Voňka⁴² byl vojenským důstojníkem. Narodil se 27. března 1854 v Ouhlejově v okrese Miletín (dnes Úhlejev, okres Jičín). Matka se jmenovala Monika Žofie, rozená Úhlová (čte se Úlová). Narodila se 1. října 1869 v Schüttenhofenu (česky Sušice). Společně měli dvě děti – dceru Moniku Otylii a syna Karla Františka Josefa. Karlova sestra se narodila 4. června 1897 v Bludově a říkali jí Možka. Kvůli otcovu povolání se rodina často stěhovala. Z toho důvodu strávil Voňka svoje dětství postupně v Olomouci, ve slezském Těšíně a v Černovicích na Bukovině. Nakonec se rodina v jeho 13 letech natrvalo usadila v Praze.

Počátkem roku 1917 byl Voňka před odvodovou komisí uznán schopným a nastoupil na tzv. „jednoročáckou“⁴³ školu. V červenci vykonal zkoušky, stal se svobodníkem a přešel k 73. rotě v Praze. V září byl převelen k 89. pěší pěchotě v Rzeszově ve střední Haliči a hned v říjnu byl přerazen do Falkensteinu ve východní Haliči. V lednu 1918 byl poslán do Itálie k horskému toku Piavy. Odtud v březnu odjel do Čech vykonat maturitní zkoušku a poté se vrátil zpět do Itálie, kde byl zajat. V zajetí se také dočkal konce války. Z Itálie se na jaře 1919 dostal na Slovensko s československou domobranou v Itálii.

Po ukončení služby začal v září 1919 navštěvovat Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. V roce 1926 byl promován na doktora všeobecného lékařství. Po studiu nastoupil jako sekundární lékař do nemocnice v Hořicích, kde působil téměř 5 let. V roce 1931 odešel do Prahy do nemocnice Na Bulovce. Zde vedl střídavě oddělení aseptické a septické chirurgie. V roce 1937 se vrátil zpět do Hořic, aby tam nastoupil na pozici zástupce primáře. Od roku 1938 až do svého odchodu na odpočinek v roce 1960 působil v hořické nemocnici jako primář.

V roce 1937 se Voňka oženil s Helenou Počtovou. Měli spolu dva syny, jejich manželství se však rozpadlo. Karel Voňka zemřel v prosinci 1967 ve věku 69 let.

---

⁴² Otec je uváděn jako Voňka s dvojitým „v“, Karel je v rodném listu uveden taktéž s dvojitým „v“, již v roce 1919 však používal jednoduché „v“ a v rodném listě se nachází záznam, že si v roce 1951 nechal tuto změnu zanést do knihy narozených. Původní dvojité „v“ může souviset s rodinnou historkou, že rod Voňků pocházel z Kladska.

⁴³ Tímto výrazem Voňka ve svých zápiscích označuje školu, označuje tak i své spolužáky „jednoročáky“, proto tento výraz používám také. K charakteristice školy viz dále kapitola čtvrtá, strana 22.

3. Dětství

Jak již bylo zmíněno, Voňka se musel v dětství vyrovnávat s častými změnami prostředí, jazykovými i kulturními. V Olomouci strávil pouhé dva roky, poté byl otec převelen do slezského Těšína, kam se s celou rodinou přestěhoval. Od pěti let navštěvoval Voňka mateřskou školku kláštera sv. Karla Boromejského, aby se tam naučil německy.⁴⁴ V Těšíně byly totiž školy pouze německé a polské. Otec rozhodl, že německá škola bude praktičtější, německý jazyk dominoval v Rakousko-Uhersku i ve střední Evropě, proto začal Voňka navštěvovat německou školku, aby později školu v cizím jazyce zvládl. V roce 1904 nastoupil Voňka do první třídy cvičné školy při učitelském ústavu.⁴⁵ Dle svých slov byl na této škole spíše průměrným žákem.⁴⁶

V dubnu roku 1909 se rodina na dva roky přestěhovala do Černovic na Bukovinu. Voňkův otec tam byl velitelem místního pluku, takže rodina byla zařazena mezi místní „vyšší“ společnost. Zde Voňka navštěvoval evangelickou školu (přestože byl stejně jako jeho rodina katolického vyznání) a později gymnázium. Na evangelické škole patřil mezi nejlepší studenty, na gymnáziu měl studijní výsledky horší – propadal z matematiky a z latiny.⁴⁷

V červenci roku 1911 se rodina již penzionovaného důstojníka Voňky přestěhovala do Prahy. Zde bydleli na Královských Vinohradech, později se přestěhovali na Smíchov. Voňka nastoupil na místní Státní německé gymnázium Královské Vinohrady. Otec si sice přál, aby syn chodil do české školy, nebyl si však jistý, jestli by syn češtinu zvládl, navíc se bál jeho dalšího školního neúspěchu. Ten se naštěstí nekonal.⁴⁸ Přestože bydlela rodina v Praze, ani v tuto chvíli se Voňka kvůli škole a spolužákům nepohyboval v českém prostředí. To mu zprostředkovávala pouze rodina, příležitostné návštěvy českého divadla a jeho učitel klavíru Klíma.

---

⁴⁴ SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 26, Vzpomínky, svazek 2, s. 223.

V úvaze Můj vývoj po národnostní stránce sice Voňka uvádí, že mu při nástupu do školky byly čtyři roky, z dalších řádků však vyplývá, že mu bylo spíše pět let, to ostatně píše i v Pamětech. Nejspíš jde tedy o chybu a do školky nastoupil opravdu jako pětiletý.

⁴⁵ SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), ev. č. 410, JANKŮ R.: Voňka Karel, MUDr., (1859) 1898 – 1965 (2004), Inventář, 2011, s. 1.

⁴⁶ Tamtéž, inv. č. 26, Vzpomínky, svazek 2, s. 235.

⁴⁷ Tamtéž, inv. č. 26, Vzpomínky, svazek 4, s. 757.

⁴⁸ Tamtéž, ev. č. 410, JANKŮ R.: Voňka Karel, MUDr., (1859) 1898 – 1965 (2004), Inventář, 2011, s. 2.

4. Zkouška inteligence

Během Voňkových studií na gymnáziu zasáhla Evropu první světová válka. Voňka si ji spolu s dalšími spolužáky nijak více nepřipouštěl, dál prožívali své bezstarostné mládí. Poprvé, kdy si plně uvědomil její přítomnost, byla chvíle, kdy měl v roce 1916 podstoupit zkoušku inteligence – tzv. „Intelligenzprüfung“. Hranice nastoupení do vojenské služby se snížila a přiblížila se i k jeho věku.⁴⁹ On však vidinu vlastní účasti ve válce vnímal spíše jako dobrodružný zážitek, romantické nebezpečí. V případě smrti to bylo podle něj tak, že „*člověk je a najednou není, nic víc*“⁵⁰. On však dle svých slov dalekou budoucnost příliš neřešil, nedokázal si ji představit, doba, kdy bude mít po škole, ho děsila. „*Co pak bude dál? Co bude dělat?*“⁵¹

Zkouška inteligence byla zavedena pro středoškoláky, kteří před složením maturity museli na vojnu, aby nepřišli o své výhody. Nováčci se středoškolským vzděláním totiž prodělávali základní výcvik jen dva měsíce a s ostatním mužstvem „u roty“. Neměli být také používání při pracích jako je umývání nádobí, čištění záchodů a škrábání brambor.⁵² Po ukončení základního výcviku byli tito nováčci seskupeni do tzv. „jednoročácké“ školy. To byl kurz na budoucí nižší velitele pro ty, kteří nastoupili na jednoroční dobrovolnou službu. Sice se stali v nejlepším případě desátníky, měli však zajištěn rychlejší postup, pokud se osvědčili, až na záložní důstojníky. Po přidělení k rotám měli dál různá práva, např. stravování a ubytování mimo kasárny.

Z Voňkových spolužáků se na tuto zkoušku chystal jeho kamarád a spolužák Taussig⁵³, a tak se rozhodl, že se zařídí podle něj. Jeho pasivní přístup dokládá to, že si na okolnosti příprav příliš nevzpomíná. Taussig nejspíš navštěvoval kurz, Voňkovi předával informace a obstarával pomůcky. Voňka chtěl na zkoušce zazářit především u zeměpisu, nejvíc se obával matematiky a u ostatních předmětů předpokládal, že to „nějak půjde“.

---

⁴⁹ Císařské nařízení dané dne 1. května 1915, jímž se pro dobu nynější války mění zákon ze dne 6. června 1886, Z. Ř. č. 90, o domobraně pro království a země na říšské radě zastoupené kromě Tyrolska a Vorarlberska, in: *Říšská sbírka zákonů* [online], 1915, částka 49, s. 179-180 [vid. 3. 4. 2018], dostupné z: <https://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/rs.html>.

⁵⁰ SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka II., s. 1.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Tamtéž, s. 2.

⁵³ Zřejmě německý Žid, blíže se o něm Voňka nezmiňuje.

Zkouška se konala 20. prosince 1916 od devíti hodin dopoledne v budově vojenské vyšší střední školy, tzv. „Kadetky“, na Hradčanech⁵⁴. Ve třídě se na zkoušku shromáždilo 100 žáků. Tento den probíhala písemná část zkoušky. Na tyto informace si Voňka vzpomíná jen díky zmínce ve svém deníku.⁵⁵

Druhý den vykonal Voňka zkoušku ze 4–5 předmětů, nebyl si jistý, pamatoval si pouze zkoušku ze zeměpisu a matematiky. Žáky zkoušeli čtyři důstojníci najednou, Voňka, který se díky jménu nacházel na konci abecedy, měl tak čas v klidu obhlédnout situaci. Nejvíce se obával zkoušky z matematiky, nakonec se mu však podařilo se jí úspěšně vyhnout. Protože, jak už bylo zmíněno, zkoušelo několik důstojníků najednou, došlo k situaci, kdy si Voňku ke zkoušce zavolal v jednu chvíli jak matikář, tak zeměpisář. Voňka samozřejmě s nadšením z úniku šel ke zkoušce ze zeměpisu, na kterou byl velmi dobře připraven. Když později čekal na druhé zavolání k matematice a důstojník podruhé vyvolal jeho jméno, zaváhal při odchodu a mezitím ostatní žáci, kteří na stejnou zkoušku čekali také, možná ze solidarity zavolali, že je zkoušen z jiného předmětu. Matikář ho už víc nezavolal. Na jednu stranu cítil Voňka ohromnou úlevu, na druhou stranu se ovšem obával, jak to dopadne se známkou z nevykonaného předmětu. K jeho velké radosti měl ale nakonec na vysvědčení z matematiky dvojku.⁵⁶

V této době byl Voňka zamilovaný do šestnáctileté kamarádky Jitky Němcové, zvané Lili. Na Boží hod vánoční jí dokonce koupil za 40 korun na rohu Jungmannova náměstí uvadlé růže (jiné neměli), první květiny, které ženě ve svém životě koupil. K osobnímu předání bohužel nedošlo, Lili nebyla doma, převzala je její maminka. Jako útěchu mu prozradila, že její manžel nedávno našel u Lili pod polštářem lístek se jménem Karel – po přísném výslechu prozradila, že je tím myšlen právě on. Na tuto dobu vzpomínal Voňka jako na nejšťastnější chvíle mládí – byla to jeho první opřítovaná láska.⁵⁷

---

⁵⁴ SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 62, Korespondence – odeslaná, C. a k. vojenské velitelství – pozvánka ke zkoušce na jednoroční dobrovolnou službu, 10. 12. 1916.

⁵⁵ Zde se poprvé objevují informace o deníku, který předcházel mně známému válečnému deníku, bohužel se tento předchozí deník ve fondu Karla Voňky nenachází.

⁵⁶ SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka II., s. 3–4.

⁵⁷ Tamtéž, s. 5.

5. „Jednoročácká“ škola

Voňka se v Pramenech⁵⁸ mezi svými osobními vzpomínkami relativně podrobně zmiňuje o válečném dění ve světě. Tyto zápisky jsou psány velice barvitě, předpokládám však, že spíše než o vlastní vzpomínky se jedná o informace, které si dohledal v době psaní Pamětí. Zřejmě však jako student okolní dění sledoval, protože zmiňuje krátký rozhovor, kdy se ptal otce na názor ohledně postupu Rumunska.⁵⁹

V lednu roku 1917 byl Voňkův ročník povolán před odvodovou komisí. Ta se konala 31. ledna, Voňka byl uznán po fyzické stránce zatím jako služby neschopný. On však komisi oponoval, že nastoupit chce, a tak byl po krátké diskuzi v komisi schopným uznán. Důvod, proč chtěl Voňka nastoupit do služby, byl prostý. Jeho milá Lili se mu týden před konáním komise pyšně chlubila, že jeho „soka“ v lásce odvedli. Voňka si přál, aby na něj byla Lili také tak pyšná.⁶⁰ K jeho zklamání však Lili novinku o odvodu přijala sice „polichocně“⁶¹, avšak bez většího projevu zájmu. Zhruba čtrnáct dní po té mu navíc prozradila, že byl dotyčný „sok“ superarbitrován a na vojnu tak nenastoupí.

Civilistou už byl Voňka pouhých dvanáct dní, vojenský krejčí na něj narychlo přešival jednu z otcových starých uniforem a také se rozloučil se školou. Z toho ho však podle jeho slov „srdce nebolelo“⁶². Po uplynutí těchto dní nastoupil v Praze k 73. pěšímu pluku k výcviku, který probíhal ve Vršovických kasárnách. Poprvé ho do kasáren doprovodil otec, ten den byl Voňka ještě v civilu. Musel se zaregistrovat, pak ho čekala zdravotní prohlídka, nakonec byl přidělen k rotě a mohl odejít domů. Ti, kteří pocházeli z Prahy, včetně Voňky, mohli přespávat ve svých domovech, nemuseli pobývat přes noc v kasárnách. Tam byl budíček v šest hodin ráno, Voňka však musel doma vstávat již v pět, aby se stihl „elektrikou“ o půl šesté dostat ze Smíchova do Vršovic. Nástup byl ve tři čtvrtě na sedm, nástup k rozkazu v sedmnáct hodin. Domů se tedy dostával až k večeři na sedmou hodinu večerní. Kvůli brzkému vstávání chodil spát už v devět večer. Jeho maminka tento problém vyřešila, jistý Zdenko Starý byl také odveden do Vršovických kasáren, proto se obě jejich matky domluvily a byl pro ně

---

⁵⁸ Prameny jsou název Voňkovy memoárové práce uložené v jeho fondu.

⁵⁹ SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka II., s. 7.

⁶⁰ Tamtéž, s. 10.

⁶¹ Tamtéž. Voňkův výraz by bylo spíše vhodnější nahradit slovem obdivně.

⁶² SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka II., s. 10.

najat byt v Hálkově třídě asi pět minut od kasáren. Domů pak Voňka jezdil dvakrát až třikrát týdně.⁶³

S potravinami to ve škole bylo podobné jako v celé rakouské říši. Vojáci ke stravě dostávali halušky (nebylo to však ono známé slovenské jídlo, ale jakási méně hodnotná luštěnina), dále kousek chleba a malou porci masa. Proto byli vojáci často hladoví. Výhodu měli ti, kteří měli rodiny v blízkosti, bývali tak zásobováni balíčky z domova. I z tohoto důvodu se Voňka rád vracel na návštěvu domů a přivázel si odtud zásoby jídla, které rodině posílali příbuzní z venkova. Znevýhodnění studenti se proto začali sblížovat s lépe zásobenými kolegy, aby si také přišli na své. K Voňkovi se takto přidal Franz Hollub z Chebu, který mu ze své iniciativy čistil uniformu i boty a přebíral za Voňku službu v ty dny, kdy potřeboval. Za tyto služby dostával ve Voňkově nepřítomnosti jeho přiděly jídla a také sem tam dostal od Voňky nějaký dárek na přilepšenou. Voňka tento vztah nepovažoval pouze za oboustranně výhodnou dohodu, za čistou vypočítavost, ale spíše měl mezi nimi pocit nevysloveného přátelství, upřímné vzájemné pomoci.⁶⁴ Na tohoto „německého“ přítele podle svých slov často v pozdějších dobách vzpomínal, především v období první republiky, kdy byly vztahy mezi Čechy a Němci napjaté, ho mrzel zhoršující se vztah mezi oběma národy a v pozdějších kritických dobách mu tento vztah z vojny zabránil propadnout českému šovinismu a nenávidět všechny Němce.

Voňkova maminka měla na vojnu jasný (negativní) názor, sám Voňka však vojnu zpětně hodnotil jako dobrou zkušenost: *„Řeknu to hned: Maminka považovala natrvalo vojnu za katastrofální zásah do mé výchovy, za těžké nebezpečí pro mou morálku, za kruté ochuzení mého mládí o nevinnou krásu dospívání a za bezúčelné utrpení. Musela tak soudit jako žena, ze svého ženského přání a nazírání na život svého dítěte. Já však čím dále v životě tím bezpečněj se domnívám vědět, že to byla blahodárná škola pro dozrání k životu dospělého, bez níž bych určitě nebyl dospěl fyzické odolnosti a zvláště charakterového vyrovnání své slabé individuality se zatěžkávacími zkouškami skutečného života. Dala mi tu porci rozumných a obhajitelných mužných ideálů, kterou mám. Donutila mě sladit vrozenou romantiku ducha se střizlivým životem na obstojnou míru. A to bylo velmi, velmi mnoho!“*⁶⁵

---

⁶³ Tamtéž, s. 12.

⁶⁴ Tamtéž, s. 27.

⁶⁵ Tamtéž, s. 14.

V tu dobu však Voňka vnímal učení se vojenských rozkazů jako „buzeraci a ubíjení inteligence“. Raději měl odpolední teorii, a to z toho důvodu, že se učili ve vytopených místnostech. Při jedné hodině teorie, se v učebně objevil Voňkův otec. Když rotmistr Modrak spatřil plukovníka, okamžitě zavelel k pozoru. Pan Voňka si ho pozval na krátký rozhovor za dveře. Voňka předpokládal, že otce přemluvila matka, aby šel za něj utrousit slovíčko, a doufal v malou protekci. Když se však rotmistr Modrak vrátil do místnosti, zahlásil, že zde bude službu konat každý stejně, i kdyby to byl syn knížete.⁶⁶ Voňka si byl jistý, že v tomto smyslu to určitě rotmistru Modrakovi pověděl otec, odpovídalo to jeho smyslu pro spravedlnost a poctivost.

16. dubna 1917 byla poslední vlna odvedených oddělena od svých rot a seskupena do nového „turnusu“. Přestěhovali se do severní budovy s hodinami, Voňka to vnímal jako postup o stupínek nahoru. Opět proběhla registrace a vojáci dostali nové uniformy, ty předešlé museli vrátit zpět rotám. V tuto chvíli byli opět sdruženi studující k sobě. Převažovali zde mladí z Chebu (kterým Voňka přes svoji skvělou němčinu kvůli jejich dialektu vůbec nerozuměl), pak následovali pražští Němci, většinou Židé, menšinou byli Češi. Během několika dnů se vytvořily různé skupinky, podle věku, národnosti a povolání.⁶⁷ Sám se v národnostních skupinách považoval za jakýsi mezičlánek, v německé skupině byl přijímán většinou přátelsky, ne však nacionalistickými Němci. S českou skupinkou se Voňka nepřátelil, důvod není z Voňkových zápisků jasný.

„Učitelství sbor“ tvořila povahově různorodá skupina, některých si Voňka vážil, jiné popisoval jako tyrany. Voňka v Pramenech představoval jednoručáckou školu především za účelem pobavit zajímavými příhodami. Vzpomínal na různé schválnosti a žerty, které si mezi sebou prováděli nebo na „tyrání“ některých velitelů.

Příkladem „tyrana“ byl mezi mužstvem značně neoblíbený poručík Ehlemann. Po sočských bitvách⁶⁸ chodili vojáci do pražského Sandbergu (v místě dnešního strahovského stadionu), který splňoval podmínky krasového terénu, nacvičovat boj. Toho se několikrát účastnili i jednoručáci. Při jednom takovém nácviku se jim poručík Ehlemann zvláště zprotivil. Stále se mu na jejich provedení útoku něco nelíbilo, a tak ho nechal několikrát opakovat. Při přípravě čtvrtého útoku už byli všichni po velmi

---

⁶⁶ Tamtéž, s. 17.

⁶⁷ Tamtéž, s. 19.

⁶⁸ Bitev na řece Soči se do té doby (v období od června 1915 do listopadu 1916) konalo devět. Jednalo se o neúspěšné pokusy italské armády překonat rakouskou řeku Soču během jejich tažení na přístav Terst.

náročném fyzickém výkonu značně unavení a rozmrzelí, nechal si je tedy poručík všechny svolat a velmi důrazně je káral. Pohrozil, že pokud nebude spokojen, budou cvičení opakovat až do večera, pak vyhlásil pohov. Všichni padli vyčerpáním, v tom se po chvíli do ticha ozval český popěvek: „*Vysral se kanárek na klavír, Wer kann dafür, wer kann dafür!*“⁶⁹ To vyvolalo v této absurdní situaci veselí mezi Čechy i Němci. Ehlemann začal okamžitě zjišťovat, co se děje. Nikdo nechtěl provinilce prozradit, ten to však učinil nechtěně sám svými rozpaky. Přiznal se, že zazpíval jeden český popěvek. Ehlemann přestal s jeho vyslýcháním a obrátil se pro podporu do svých řad. Mezi nimi našel JUDr. Wenische z Karlových Varů. Situace pokračovala takto: „*Co řekne a jak to řekne [Wenisch] je však vše jiné než by si rozkácený Ehlemann přál slyšet. Wenisch se postaví do pozoru a úředním tonem, neodpovídajícím naprosto situaci, prohlásí: ‚Ich melde gehorsamst, er hat gesagt: Der Kanarienvogel hat auf das Klavier geschissen.‘ / Poslušně hlásím, že řekl: Kanárek se vysral na klavír.*“⁷⁰ Voňka si nebyl jistý, zda to byl Wenischův záměr, každopádně opět vypuklo všeobecné veselí. Ehlemann, místo aby vše obrátil v žert, opět chrlil nadávky. Znovu nechal opakovat útok, tentokrát již našťěstí dopadl „zcela průměrně“ a mohlo se jít domů.⁷¹

1. května 1917 byla v kasárnách vyhlášena pohotovost, aby mohli v případě nutnosti okamžitě zasáhnout proti dělnickým manifestacím, které se konaly především z důvodu nedostatku potravin a dalších potřebných věcí. Mezi muži vládla značná nervozita, zvláště Voňka byl velmi nesvůj a děsil se situace, kdy by museli opravdu zakročít. Domníval se, že by proti „našemu“ dělnictvu v žádném případě nevystřelil, a obdivoval jejich odvalu veřejně dát najevo názor, který sdílel i on – že jsou proti válce.⁷² Naštěstí se přes pár zvěstí celý den nic nedělo a nakonec byli večer jednoročáci propuštěni domů, přestože měli být připraveni na zavolání dorazit.

V květnu také vznikla proti poručíkovi Ehlemannovi revolta. Jeho pedanterie a neustálé schválnosti se stupňovaly stejně tak jako nenávisť k němu. Každý z vojáků ho považoval za neschopného velitele. Při jednom večerním rozkazu, kterým končil den a při kterém chtěl velitel po vojácích většinou jen pár puškohmatů a propustil je domů, se poručík Ehlemann opět rozčiloval nad jejich neschopností. Se slovy, že on tu může být až do večera, je nechal běhat do kola a neustále je častoval pokřiky, ať přidají.

---

⁶⁹ SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr., inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka II., s. 30.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Tamtéž, s. 28–30.

⁷² Tamtéž, s. 31.

V tu chvíli začali vojáci (mimo „šplhounů“) stávkovat, běželi pomaleji a pomaleji, až skončili pouze u rychlejší chůze. Ehlemann to nijak nekomentoval, nechal udělat nástup, přečetl rozkaz a nařídil rozchod. Všichni se s nervózním očekáváním, co bude následovat, vrátili do školní budovy. Voňka a několik dalších si začali dělat obavy a litovali toho, co provedli. Následující ráno při nástupu se však nic nedělo, ani během dne ne, pouze nikde neviděli poručíka Ehlemanna. Při večerním rozkazu se však trestu dočkali – byl jim nařízen třídní zákaz opuštění kasáren. Ehlemanna víckrát neviděli, zřejmě byl zbaven funkce velitele.⁷³

Později byl jednoročácké škole svěřen úkol držet 24 hodin strážní službu na chráněných vojenských objektech v Praze. Těmito místy byly Kapslovna Sellier-Bellot na Žižkově, seřad'ovací nádraží ve Vršovicích, Hradčany, střelnice v Kobylisích a zřejmě i další objekty, které už si Voňka nepamatoval. Voňkovi připadla služba na pražském Hradě.⁷⁴ Dojmy z této služby vypsál v dopise matce do Bělohradu, bohužel v době psaní této části je Voňka nemohl nalézt, začal rozvíjet úvahy o tom, že dopisy byly ve stole, jaké další poklady si tam schovával, a ke službě na Hradě už se nevrátil.⁷⁵

Ze cvičení v ostré střelbě v Milovicích si nevzpomínal Voňka na cvičení jako takové, ale spíše na cestu tam a zpátky. V červenci pochodovali jednoročáci z Prahy přes Toušeň do Milovic. Slunce pořádně žhnulo, to však byl Voňkův nejmenší problém. Přestože jeho otec často před výlety říkával, ať si nikdy neberou nové boty, jako většina dětí nebral tyto rady příliš vážně. Tak se stalo, že si na tento pochod vzal nové nerozchozené boty a ještě před tím, než vyšli z Prahy, začal trpět. Při přestávkách se snažil puchýře alespoň nenápadně ochladit mokrým kapesníkem. Přiznat, že má rozedřené nohy, nemohl, bylo to považováno za zanedbání povinné péče o obuv a trestáno. Odpoledne si tak při odpočinku všichni užívali koupání v Labi, zatímco on se schovával. Nohy mu ošetřil až druhý den sanit'ák, když dorazili do Milovic. Po cestě zpět mu zase při cvičné střelbě vystřelil jiný voják přímo u ucha. Měl pocit, že ohluchne, ostatní se však dobře bavili. Na tuto příhodu si pak vzpomněl vždy, když projížděl vlakem mezi Lysou a Čelákovici a zahlédl místo, kde se udála.⁷⁶

20. června 1917 získali jednoročáci první hvězdičku na límec a na začátku července je čekaly teoretické zkoušky. Voňka se příliš neučil, protože zaslechl, že

---

⁷³ Tamtéž, s. 47–48.

⁷⁴ Tamtéž, s. 49.

⁷⁵ Tamtéž, s. 51.

⁷⁶ Tamtéž, s. 37–38.

propadnout nemusí být na škodu. U zkoušek nakonec neměl takový výsledek, aby byl hned povýšen na desátníka, ale měl být přezkoušen na praktickém cvičení. Na svůj výkon u zkoušky si téměř nevzpomíná, pamatuje si spíše legraci, kterou si dělali z právě zkoušených vojáků. Zkoušku však složil.

Konec jednoročácké školy byl oslaven „přátelským večírkem“ v důstojnické jídelně. Jednoročáci povečeřeli spolu se svými důstojníky, bylo vysloveno i pár oslavných a děkovných řečí a pokračovalo se v zábavě. Voňka nebyl na alkohol a noční zábavu zvyklý, brzy se začal nudit a nakonec se vytratil domů.

9. července 1917 měli jednoročáci již pouze slavnostní nastoupení, kde bylo oznámeno povýšení a tím také konec školy. Voňka se stal z „titulárního“ „skutečným“ svobodníkem.⁷⁷ Každý z nich se tu také dozvěděl, ke které „kumpačce“ (rotě) byl přidělen. Voňka byl přidělen k 73. rotě a to pro něj znamenalo zásadní věc – zůstane prozatím v Praze – ve svém bytě, u Lili, u rodičů.

---

⁷⁷ Tamtéž, s. 39.

6. 73. pluk pěchoty v Praze

U roty drželi poddůstojníci 24hodinové služby v jejich rajonu v kasárnách. Služba začínala rozkazem v pět hodin odpoledne. Službu vykonávali desátníci a svobodníci. V noci sloužili desátníci od sedmé hodiny do půlnoci, po nich nastupovali svobodníci, kteří sloužili od půlnoci až do budíčku. Služba seděla na židli u stolečku na chodbě kasárenských pokojů dotyčné roty a byla k dispozici rotmistroví, který měl zrovna službu, a dalším představeným, kteří do rajonu přišli.⁷⁸ Vítaným rozptýlením bylo, když službu vyslali do města, například se vzkazem k nemocnému důstojníkovi. Pro Voňku a další Pražáky byla negativní stránkou služeb nutnost přespávat v dobu služby v kasárnách. Voňkovi nebyl milý tvrdý kavalec, ostatním Pražákům také ne, a tak si nechali zavolat rotmistra, aby si stěžovali. K pozdějšímu Voňkovu údivu přijal rotmistr tuto stížnost s klidem a pouze podotkl, že přijdou časy, kdy budou rádi na kasárenské postele vzpomínat. V tu dobu to však Voňku nepřesvědčilo a po půlnoční službě odešel spát domů. Tím si druhý den vysloužil týden „kasárníka“, který ho přesvědčil, že se na ubytování v kasárnách zvyknout dá.

Služby většinou probíhaly zřejmě v klidu, jednou však byla Voňkova služba dramatičtější a dlouho mu zůstala v paměti. Byla už noc, Voňka seděl u stolu, četl si knížku a snažil se odolat spánku. Z jedné dveří vyšel vojín a pomalým krokem se vydal na toaletu. Voňka, přestože nevěděl proč, přestal číst a zbystril. Slyšel téct vodu, pak ticho a najednou tupý pád. Rozběhl se k toaletě a tam našel vojína na zemi, všude bylo plno krve. Voňka zavolal o pomoc a vojín byl odvezen sanitkou do nemocnice. Před odjezdem se vojín, ženatý otec dvou dětí, přiznal k pokusu o sebevraždu. Za poslední dva měsíce několikrát žádal o krátkou dovolenou, aby mohl jet domů, nebylo mu však vyhověno a to vedlo k jeho špatné náladě. Jako hlavní důvod pokusu však uvedl, že se nakazil syfilidou. Byl zoufalý, cítil hanbu před svou ženou, a proto si podřezal žíly.⁷⁹

Voňka si brzy vysloužil trest znovu. Když chodili střílet do Kobylis se školou, byla to pro něj zábava, u roty však střílelo jen mužstvo, poddůstojníci jen výjimečně, a tak to vnímal spíše jako otravu. Jednou kráčel na konci kolony směrem do Kobylis s mnohem starším četařem-aspirantem Wolfem. Wolfa napadlo, že by se mohli z této otravy „ulejt“, a tak se při vhodné příležitosti od kolony odpojili. Lehli si kousek

⁷⁸ SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka II., s. 40.

⁷⁹ Tamtéž, s. 40–41.

od cesty do trávy, slunili se a podřimovali. Tím však chvíle pohody skončily. Špatně si načasovali příchod do kasáren, takže se nestihli vrátit stejně jako zbytek, navíc si na střelnici jejich nepřítomnosti všimli. Druhý den dostal Wolf týden „kasárníka“, Voňka pro opakovaný prohřešek dva týdny.⁸⁰

V září 1917 byl Voňka společně s dalšími šesti vojáky přeložen k 89. pluku pěchoty v Rzeszově (Řešově) ve střední Haliči. Na rozloučení měli jen den, Voňkova rodina byla stále na letním pobytu u příbuzných v Bělohradě, a tak jim poslal pouhý telegram. Voňka se těšil na rozloučení s Lili, doufal, že u ní tato situace vyvolá projev hlubšího citu, že u ní vyzoruje nějaký náznak pohnutí. K jeho velkému zklamání však k ničemu z toho nedošlo, Lili skutečnost přijala se zdvořilou účastí, podali si ruce a ona mu popřála šťastný návrat domů. Voňka od ní odcházel dle svých slov s krvácejícím srdcem.⁸¹ O to více ho potěšilo srdečné rozloučení u vzdálených příbuzných, u „tety“ Kořínkové na Vinohradech. K nim ho už dříve odkázala maminka, kdyby převelení přišlo ve chvíli, kdy nebudou s otcem v Praze. Rodinu Kořínků znal Voňka spíše od vidění a z vyprávění a najednou ho tu čekala rodinná atmosféra, starostlivost a účast. Po tomto příjemném rozloučení se vrátil do bytu, bývalí spolužáci se ještě většinou nacházeli na letních bytech, a tak trávil zbývající čas doma a sám.

---

⁸⁰ Tamtéž, s. 41–42.

⁸¹ Tamtéž, s. 44.

7. Halič

V Rzeszově pobýli jednoročáci necelých 5 týdnů, přestože to Voňkovi přišlo jak 2–3 měsíce. 15. září byl zařazen do pochodové setniny „maršky“ a 5. října již odtud odjížděli vlakem do frontového území ve východní Haliči. Voňka si tu také začal psát deník. Zápisky začínají 1. října 1917 a končí 25. března 1918. Na první stránce pod titulkem je v deníku psaná poznámka: „*V případě mé smrti odevzdati Josefovi Voňkovi, c. k. plukovníkovi v pensi na Smíchově, Smetanova ulice č. 10. Čechy.*“⁸²

Cesta vlakem z Rzeszova byla ukončena v Sczerzeci (Ščeřeci). Odtud z nádraží pochodovali rozbahněným terénem do Falkensteinu⁸³. Pobyt zde popisuje Voňka jako velmi prostý: přes den nuda, mokro, bláto a zima, večer nuda, čištění bot a tma. Později k večerní zábavě přibýlo vybírání vši. Těchto nepříjemných „společníků“ se definitivně zbavil až v kasárnách československé domobrany v Itálii v Gallarate na konci roku 1918.⁸⁴

Denní program vojáků se skládal pouze ze cvičení a strážních služeb, do boje se nedostali, přestože Voňka zmiňuje, že k všeobecné nudě by to snad i přivítali. Jinak však mužstvo nebylo válkou nijak nadšené, vojáci byli ve skutečnosti obyčejní 30letí až 50letí venkovani, kteří o účast ve válce neměli žádný zájem. Nadřizení se tedy od nich nemohli dočkat lepších výkonů, než prostého, „tupého“ poslechnutí rozkazů.

Ze života ve Falkensteinu byl Voňka znechucený, toužil uniknout z tohoto nevlídného prostředí. Proto když se dozvěděl o konání strážní služby u cvičných zákopů na kostelním návrší nad Sczerzcem, hned se dobrovolně přihlásil. Tak se stal velitelem sedmi starších mužů. Jako velitel si však nevedl příliš úspěšně, u ostatních neměl velkou autoritu a velení za něj v podstatě převzal jeho zhruba o deset let starší zástupce. Přestože to před ostatními nedával najevo, byl tím velmi rozmrzelý a přemítal, v čem se stala chyba. Domníval se, že to bylo způsobeno jeho nesmělostí a skromným, opatrným vystupováním. Zároveň si však uvědomoval, že by byla chyba začít si autoritu vynucovat, jako to v Praze prováděl poručík Ehlemann. Při psaní těchto řádků byl Voňka přesvědčený, že byl pro jeho budoucnost tento moment důležitý. Musel se

---

⁸² Tamtéž, s. 57.

⁸³ „*Falkenstein je německá kolonie z dob Marie Terezie v ukrajinské východní Haliči.*“

SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka II., s. 62.

⁸⁴ Tamtéž, s. 69.

naučit stát se velitelem a podle toho také vystupovat. To mu zřejmě pomohlo získat o dvacet let později místo primáře v Hořicích.⁸⁵

O tom, že jeho přeměna na velitele nešla rychle, svědčí dvě příhody. Na cvičišti dostal k izolovanému výcviku dva muže, kteří byli označeni jako problémoví. První muž byl pouze hloupý a neschopný naučit se rozdíl mezi pravou a levou stranou, natož správně splnit příkaz. Voňka měl sice obavy, že pokud se nedostaví výsledky, bude za to pokárán on, přesto pochopil, že s tím zřejmě nic neudělá. U druhého muže to bylo horší, k izolovanému výcviku byl předán kvůli ulejšvácí. Tento muž mu dělal vyloženě naschvály a čišela z něj zlomyslnost. Voňka po nějaké době jeho postoj nevydržel, spustil na něj příval nadávek a začal s mužem trást. Muž se ho chystal napadnout, v tu chvíli však zasáhl přihlížející rotmistr a Voňka byl výcviku s tímto mužem zbaven. Voňka se mu pak raději vyhýbal, obával se, aby si to s ním nechtěl ještě vyřídit.⁸⁶

Jednoho dne⁸⁷ v listopadu 1917 se v sedm hodin ráno náhle dozvěděli, že mají být všichni jednoročáci v deset hodin nastoupeni ve Sczerzci. Tam se dozvěděli, že byli určeni, aby nastoupili do školy v Brzezanech (Břežanech) společně s jednoročáky říšskoněmecké armádní skupiny ve východní Haliči. O několik dní později vyrazili vlakem do Brzezan, s krátkou zastávkou ve Lvově.

V Brzezanech se měli účastnit dvouměsíčního kurzu, který byl určen pro vybrané nižší poddůstojnické hodnosti. Na konci kurzu se z nich měli stát četaři a rotmistři. Přestože, jak už bylo zmíněno, se spolu s nimi kurzu účastnili Němci, ke společnému vyučování a cvičení nedošlo, k Voňkově velké úlevě, obával se totiž pruského „drillu“. Našel zde také mnohem příjemnější prostředí – teplo učeben, jídlo podávané v budově jídelny, ubytování v pokojích. Jen hrdost mu zabránila, aby se záměrně snažil o propadnutí v kurzu a jeho vítané opakování.

První den kurzu dostali vojáci ocelové přilby a sami měli za povinnost sehnat si dva ruční granáty. V okolních lesích se jich „povalovalo“ dost, a tak se je vydali hledat, místní děti jim s hledáním pomáhaly.⁸⁸ Při cvičení se vojáci učili zacházet s ostrou municí, vrhání granátů bylo jedním z nejdůležitějších bodů. Bylo potřeba ho od chvíle

---

⁸⁵ Tamtéž, s. 68.

⁸⁶ Tamtéž, s. 74.

⁸⁷ V pramenech je uvedeno datum 18. listopadu, o pár řádků dál mluví Voňka o „následujícím 13. listopadu“, zřejmě tedy došlo k chybě a místo 18. listopadu mohlo být myšleno 12. listopadu.

SOka Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka II., s. 75–76.

⁸⁸ Tamtéž, s. 83–84.

odjištění vyhodit do vzduchu ve správný moment, aby ho nepřítel nestihl vrhnout zpět, ale také aby granát neexplodoval příliš brzy a nezranil tak vlastní řady. Dále se seznámili s obsluhou kulometu, minometu, světelnými raketami a odposlouchávacím zařízením.

„A tak se sbratřujeme s těmi nástroji ničení bez jasného vědomí, že uplatněny protivníkem budou ohrožovat, zraňovat ba trhat a ničit naše vlastní těla. Přihlížíme obsluze kulometu i minometu s Bukovskou radostí nad ničivým jejich účinkem. Čím více větve stromů odlétávají, čím více země stříká, drátěné překážky se hroutějí a keře i stromky se vyvracejí tím zajímavější. Zvykáme si, kryti hlubokými zákopy na řev explodující munice blízko před námi a na svištění kulometných dávek nad našimi hlavami. Vyspělá hra na indiány!

I s pomocnými zbraněmi se seznamujeme. Patří sem třeba světelná munice, ty různobarevné rakety, bílé k osvětlování, červené žádající pomoc dělostřelectva a zelené vyzívající k předložení palby. Na Lysonii⁸⁹ jsem poprvé viděl odposlouchávací aparát. V podzemním krytu sedí voják s telefonními sluchátky na uších, před ním obdélníková bednička, ve které svítí 8 žárovek. Několik drátů vedoucích do země a to je všechno. Jaký pak to zázrak???

...

Přesto že výklad [obsluhujícího vojáka] je tak pochopitelný připadá mi celé zařízení příliš prosté, než abych v něm neviděl samotný zárodek teprve v budoucnu prakticky upotřebitelného přístroje. Když o 3 roky pozděj radiové přijímače se staly běžnou novinkou vzpomínal jsem často jak jsem jejich přímému předchůdci tam na Lysonie mnoho nevěřil. ‘‘⁹⁰

Zajímavá je příhoda, kdy si ho na Štědrý den zavolal rotmistr a káral ho na základě otcova dopisu za to, že nepíše domů.⁹¹ 29. prosince 1917 se konalo velké cvičení, při kterém se stala tragická nehoda. Cvičení probíhalo v pořádku do té doby, než se roznesla zpráva o zraněném Čechovi. V tu chvíli všichni jeho kamarádi zapomněli na cvičení a běželi k místu zmatku, kde našli ležet v zákopu vážně zraněného kamaráda Sudu. Dozvěděli se, že prý odjistil granát, zapomněl na něj a ten mu v ruce

⁸⁹ „Lysonia je nejvyšším bodem táhlého hřebenu kryjícím ve vojenském slova smyslu Břežanské údolí z východu.“ ... „ohnisko bojů z roku 1916“

SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka II., s. 81.

⁹⁰ Tamtéž, s. 87.

⁹¹ Tamtéž, s. 88.

explodoval. Suda byl odvezen na saních do Brzezanského lazaretu a druhý den byl vlakem převezen do Lvova. Všichni jeho kamarádi se s ním přišli rozloučit, a přestože to nikdo nevyslovil, všichni mu v duchu gratulovali: skončila mu vojna, pojedete domů! Suda však bohužel tolik štěstí neměl, o tři dny později dostali zprávu, že v nemocnici po operaci zemřel.⁹²

Na Silvestra to bylo právě deset měsíců, co byl Voňka vojákem. Hodnotil tu dobu takto: *„Starý rok nesplnil má očekávání stran získání poct a povýšení. Mám však šťastnou povahu, která to bez bolesti oželí. Stal jsem se silnější a zdravější, poznal jsem trochu svět a lidi a získal na samostatnosti. I školou projdu. Nemám tedy příčiny litovat svých slov před odvodní komisí: Chci sloužit! – a uzavírám tento rok ke svému prospěchu.“*⁹³

Večer se konala slavnostní večeře, na kterou však nepřišel ve slavnostní náladě. Podle jeho slov ho prý nikdy žádný kalendářní nebo úředně stanovený svátek mimo Vánoc nijak nenadchl. Z večeře tedy odešel už v deset hodin a brzy ho následovali i další Češi. Poslouchali divokou zábavu a několik se jich, včetně Voňky, o půlnoci přidalo ke „slavnostnímu“ střelení z pušky. Někteří dokonce házeli ruční granáty. Brzy poté přiběhl úředník z radnice s žádostí o zastavení palby, protože projektily dopadaly do města. Noc se neobešla ani bez konfliktů, jeden se rozhořel mezi Němci a Poláky, když si jeden Němec odmítl připít se svým „kolegou“ Polákem. Po jedné hodině začal naštěstí hluk ustávat a pro Voňku takto „radostně“ skončil starý rok.

4. leden 1918 byl dnem „zkoušky“, přijel na inspekci německý generál a mělo se rozhodnout, kdo bude povýšen, kdo projde bez povýšení a kdo bude opakovat. Generál se nejprve věnoval německé přehlídce a zkušebnímu cvičení, na rakouskou část mu tak zbyla pouhá půlhodina. V tento krátký čas provedli *„kratičký, dosti bídně provedený postup“*⁹⁴. K provedení bojového úkolu nedošlo, velení o ně ztratilo zájem, vzhledem k času zřejmě z důvodu oběda. Přesto byla vynesena rozhodnutí. Tři Voňkovi kamarádi museli s utajenou radostí opakovat, on sám prošel.⁹⁵ Nezmiňuje však, jestli

---

⁹² Tamtéž, s. 94.

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ Tamtéž, s. 95.

⁹⁵ Tamtéž.

prošel s povýšením, nebo bez něj.⁹⁶ Po úspěšném absolvování ho čekal znovu návrat do Falkensteinu.

---

⁹⁶ Ze žádosti o studijní dovolenou z roku 1919 ale vím, že měl Voňka hodnost četaře, proto se domnívám, že zkoušku vykonal s povýšením.

8. Italská fronta

24. ledna 1918 byl spolu s ostatními převelen na italskou frontu. Byli umístěni v horách na horním toku řeky Piavy.⁹⁷ Zde již byli trochu stranou civilnímu obyvatelstvu. Několikrát do týdne však zašli do okolních vesniček, kde jim místní obyvatelé nepříliš dobrovolně poskytli jídlo. Voňka trávil spolu s několika dalšími vojáky tyto chvíle v rodině Marie Marcadenty. Brzy se vzájemně spřátelili a vyprávěli si různé příběhy.

V březnu 1918 odjel Voňka na šestitýdenní maturitní dovolenou. Začal znovu chodit do školy, musel dohnat celý zameškaný rok studia. S návratem do školy byl spokojený, dříve přísní učitelé byli při zkoušení milí, nebo ho alespoň nevyvolávali. Dohnat studium se mu úspěšně podařilo a maturitní zkoušku složil. V této době zanechal doma svůj válečný deník a na frontu si odvážel nový. Brzy po návratu na frontu ho zastihl telegram, že mu zemřel otec. Bylo mu dovoleno vrátit se domů na pohřeb. Přijel však pozdě a pohřeb promeškal. Příliš se v Čechách nezdržoval a odjel zpět do Itálie.

V tuto chvíli se Voňka stále ještě nedostal do přímého boje, i když přední linie již byly ostřelovány dělostřelci. Byl v kancelářské skupině, kde se vykonávaly úřední práce, a staral se o zásobování. Také zde se udály různé historky. Jednou se Voňka například rozhodl, že zjistí, z čeho všeho se skládá ruční granát. V místnosti, kde všichni přespávali, se pustil do jeho rozebírání, z vnitřku granátu vyndal skleněnou ampulku naplněnou tekutinou, položil ji na stůl a věnoval se dalšímu zkoumání zbytku granátu. Ampulka se však skutálela ze stolu, spadla na zem a rozbila se. V tu chvíli celou místnost zaplavil silný zápach. Voňka rychle odstranil veškeré stopy. Když se ostatní vojáci vraceli do místnosti, stěžovali si na zápach, začaly je také silně svědit oči. Snažili se zjistit, co se tu stalo, ale nepovedlo se jim to a Voňka se nepřiznal.⁹⁸

Do přímého boje se Voňka dostal 24. 10. 1918. Tento den proti sobě střílely obě strany fronty z kulometů. Voňka doplňoval jednomu vojákovu u kulometu munici. Když palba z kulometů přestala, protože bylo potřeba, aby vychladly, byli vojáci posláni s puškami do boje. Voňka se držel vzadu, zemřít pro Rakousko se mu nechtělo. Z pušky vypálil osm ran. Kvůli své krátkozrakosti však vůbec neviděl, kam střílí, a tak

---

⁹⁷ SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka II., s. 109.

⁹⁸ Tamtéž, s. 169–170.

se rozhodl přestat. Když rány z pušek ustaly a k činu se opět chystaly kulometry, našli rakouští vojáci svého velitele mrtvého. V tu chvíli ztratili veškeré zbytky odhodlání, a protože bylo jisté, že nemají šanci zvítězit, vzdali se. Voňka byl vlastně rád, doufal, že by mohl obléknout „českou“ legionářskou uniformu. Ani ostatní vojáci nesmutnili. Poprvé po dlouhé době totiž dostali dobře najíst, dokonce měli větší porce než dosud. Vzhledem k tomu, že jídlo bylo velmi mastné a někteří si chodili přidávat, trápily je pak různé zdravotní potíže. To však nebyl případ Voňky. Dokonce si pochvaloval, že se poprvé během války ocitl ve skupině, kde byli převážně Češi. Jediné, co ho zklamalo, bylo to, že při prohlídce přišel o svůj deník a o odznáčky z čepice, které mu věnovala sestra Monika.⁹⁹

Po několika dnech odpočinku byli přiřazeni k práci ve skladištích na vlakovém nádraží. V zajetí se také dočkali konce války, příměří bylo podepsáno 11. listopadu 1918 v Compiègne. Brzy byl Voňka spolu s dalšími Čechy poslán ze zajateckého tábora do československého sběrného tábora, který vedla česká organizace. Zde se stal 24. prosince 1918 plnoprávným vojákem Československé republiky, byl součástí československé domobrany v Itálii. Zde se vojáci věnovali vojenskému výcviku, ve volném čase chodil Voňka do pěveckého sboru, nebo hrál s ostatními kopanou.

Na jaře 1919 byli posláni z Itálie na Slovensko. Zde Voňka náležel k 28. čs. pěšímu pluku v Praze.¹⁰⁰ Vojáci byli umístěni u slovenských hranic s Polskem, kde měli konat hlídky a chránit Slováky před případnými útoky Poláků, které mohly hrozit kvůli napjatým československo-polským vztahům. Slováci však z jejich příjezdů příliš velkou radost neměli, a dokonce si je chvíli „přehazovali“ mezi sebou, než jim určili místo, kde zůstali. Nakonec byli umístěni severovýchodně od Žiliny v Nové Bystrici. Zde Voňka pobýval s menší skupinou vojáků, kterým velel. Měli tu poněkud volnější režim než dosud.¹⁰¹

V létě 1919 odjel Voňka domů do Prahy na vytouženou dovolenou. Doufal, že by konečně mohl dostat civil. Po návratu do Prahy nepopisoval dojemná setkání, ale věnoval se své lásce Lili. Zjistil totiž, že chodí s nějakým mladíkem, a tento fakt ho

---

⁹⁹ SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka V., s. 636–640.

¹⁰⁰ Tamtéž, inv. č. 65, Korespondence – odeslaná, Zemské velitelství v Košicích, Žádost o udělení studijní dovolené, Odpověď, 1919.

¹⁰¹ Tamtéž, inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka V., s. 642–699.

těžce zklamal. V podstatě to pro něj v tu chvíli znamenalo „konec světa“.¹⁰² 4. září 1919 si zažádal o studijní dovolenou, aby mohl začít navštěvovat první semestr na Karlově univerzitě v Praze, dovolená mu byla povolena.¹⁰³ Ze služby byl nakonec propuštěn v říjnu 1919.¹⁰⁴

---

¹⁰² Tamtéž, s. 700–715.

¹⁰³ SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 65, Korespondence – odeslaná, Zemské velitelství v Košicích, Žádost o udělení studijní dovolené, Odpověď, 1919.

¹⁰⁴ Tamtéž, inv. č. 24, Životopis (2 ks), nedatováno.

9. Vysokoškolské studium

V září 1919 se Voňka zapsal na podnět rodičů¹⁰⁵ na studium na Lékařské fakultě Karlovy univerzity v Praze. Sám zatím nevěděl, jaké povolání by chtěl vykonávat, a tak rodiče poslechl. Začátky pro něj nebyly jednoduché, kvůli svému dvouletému vojenskému období si odvykl učit se. Z počátku se při každodenním jednotvárném studiu dokonce i nudil, byl dosud zvyklý na vzruch vojenského života. Především to však bylo poprvé, kdy studoval na české škole. S českým jazykem v mluveném slově dosud neměl větší problémy, i když jeho slovní zásoba nebyla příliš bohatá a někdy došlo na nepřesnosti ve vyjadřování či k nesprávnému pochopení. Teď však musel plně ovládnout i českou gramatiku, kterou se sice v roce 1911 po přestěhování do Prahy pod otcovým vedením učil, přesto to nebylo zdaleka dostačující, dělal množství chyb. Navíc musel nyní zvládnout vědecké termíny. Po několika měsících si ale na nové okolnosti zvykl a studium v tomto směru zvládal bez větších obtíží.¹⁰⁶

Studium krátce přerušil na podzim roku 1921 kvůli mobilizaci. Na tři měsíce byl přiřazen k 22. pluku Argonskému v Jičíně, u kterého sloužil kdysi i jeho otec.¹⁰⁷ Potkal zde také svého bývalého spolužáka z vinohradského gymnázia Alfreda Kerna, který pocházel ze smíšeného česko-německého manželství. U záložního pluku měl Voňka vykonávat roli lékaře, přestože v tuto dobu ještě „*v medicíně ničemu nerozuměl*“¹⁰⁸. Koncem listopadu se Voňka vrátil ke studiu se slovy, že: „*praktické medicíny*“ má po krk“¹⁰⁹.

Během studia složil celkem tři rigorózní zkoušky, první 6. března 1922, druhou 9. dubna 1926 a poslední 22. června 1926.¹¹⁰ 26. června byl na promoci prohlášen doktorem všeobecného lékařství. Na promoci mu velmi chyběla matka, o jejíž účast se však připravil vlastní vinou. Bydlela totiž již touto dobou v Lázních Běláhoř¹¹¹ a Voňka ji telegram o promoci poslal pouhé čtyři dny předem, nestihla tedy přijet.¹¹²

---

¹⁰⁵ V tuto dobu byl již jeho otec mrtvý, rodiče však o synově budoucím studiu mluvili již dříve.

SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka VII., s. 69.

¹⁰⁶ Tamtéž, inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka VI., s. 5–7.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 17.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 19.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ Archiv Univerzity Karlovy, fond Matriky Univerzity Karlovy, inv. č. 6, Matrika doktorů Univerzity Karlovy VI. (1924–1927), s. 2668.

¹¹¹ Do Lázní Běláhoř se přestěhovala v roce 1925, Karel začal bydlet u příbuzných v Praze v podnájmu.

SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr., inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka VII., s. 70.

¹¹² Tamtéž, s. 173.

10. Sekundář v Hořicích

Velmi zajímavý je příběh, jak se Voňka dostal k práci v Hořicích. Příběh začíná již v roce 1912, kdy byla rodina plukovníka Woňky na dovolené na ostrově Ráb. Zde se seznámili s paní Růženou Zimmerovou, která zde trávila dovolenou prozatím sama, než se k ní asi po deseti dnech připojil manžel. Paní Zimmerová si velmi oblíbila mladého Voňku, brala ho s sebou jako doprovod na procházky. S nadšením mu často vyprávěla o povolání svého manžela – Jaroslava Zimmera, primáře v nemocnici v Hořicích v Podkrkonoší. Popisovala chlapci provádění operací a neskrývala k povolání svého manžela obdiv.¹¹³ Voňkova matka se s paní Zimmerovou spřátelila, a tato známost neskončila návratem z dovolené domů, ale pokračovala i poté. Obě rodiny zůstaly v kontaktu a občas se i navštěvovaly.

Po promoci v roce 1926 a posledních prázdninách zamýšlel Voňka nastoupit jako elév na Jiráskovu chirurgickou kliniku v Praze. Nejdříve navštívil svou matku v Bělohradě. Po týdnu nastoupil vojenské cvičení u 3. roty 22. pluku Argonského v Jičíně. Útvar se vydal z Jičína na pochod přes Hořice do jeho stálé posádky v Josefově a Voňka ho doprovázel jako praporeční lékař.¹¹⁴ Při zastávce v Hořicích byl ihned povolán na marodku. K prvnímu přivolání k nemocným se stavěl takto: „*Celou cestu jsem si skoro úpěnlivě přál, abych ušel praktickému přezkoušení svých lékařských schopností, které přece pozůstávaly výhradně v jakési znalosti prostudovaných učebnic a s trocha odkoukaných praktik v počínání zdravotních poddůstojníků na vojenských ošetřovnách. Z receptury jsem měl jen ty nejprimitivnější, skoro laické základy, o nějaké diagnostice – nešlo-li o viditelné poranění – se u mě nedalo mluvit, obvaz ani injekční stříkačku jsem nikdy neměl v ruce.*“¹¹⁵ (Tento krátký úryvek nám ukazuje, jak byli tehdejší studenti medicíny po studiu „připraveni“ na své povolání.)

Naštěstí kromě jediného případu nešlo o nic vážného, co by nebylo na pohled rozpoznatelné. Vážný byl stav pacienta, u kterého Voňka diagnostikoval zánět šlach a obával se sepse. Připadal si bezradný, vzpomněl si však, že zde v Hořicích pracuje známý rodičů dr. Jaroslav Zimmer. Navštívil ho tedy za účelem rady. Dr. Zimmer mu opravdu poradil, při té příležitosti se ho také zeptal, co má Voňka v současné době za úmysly. Nabídl mu místo sekundáře v Hořicích, kam by mohl okamžitě nastoupit.

---

¹¹³ SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka VIII., s. 6.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 15.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 16.

Voňka pochopil, že se matka za jeho zády s dr. Zimmerem domluvila, podle svých slov však neměl nejmenší chuť přesídlit na venkov. Nakonec však změnil názor, když si uvědomil pozitiva – v malé nemocnici se dostane k operačnímu sálu dříve než v Praze, měl zde přítele ze studií Jožku Získala, toto místo bude na rozdíl od pozice eléva placené a bude poblíž churavějící matce.¹¹⁶ Hned druhý den mu končilo vojenské cvičení a pozítří (1. srpna 1926) už nastoupil do hořické nemocnice.

Voňka byl ubytován v „nové budově“ nemocnice, která byla přistavěna ke „staré budově“ v roce 1914. V té době sloužilo celé patro jako ubytovna pro personál, v době sepisování Paměti zde již byla interna. Hořická nemocnice neměla specializovaná oddělení. Primář Zimmer měl znalosti v léčení všech nemocí – kožní, oční, nosní, infekční, atd., nejvíce znalostí však měl v oblasti chirurgie a gynekologie s porodnictvím. Nemocnice v té době již používala rentgenové záření, snímky prováděl výhradně primář. Snímky se prováděly při zjišťování tuberkulózy, prosvěcovaly se také žaludky při kontrastní náplni. Zlomeniny a úrazy se vůbec nerentgenovaly, zjišťovaly se pouze klinickým vyšetřením.¹¹⁷ Voňka hodnotil primáře Zimmera jako velký přínos pro nemocnici i pro ostatní lékaře, pro které byl velkým učitelem. Stejně ho oceňoval i prof. Jan Levit, významný lékař a hořický rodák, přestože s dr. Zimmerem nevycházel, před lety totiž proti němu prohrál „boj“ o primariát v Hořicích. Takto ho ale nedokázali docenit obyvatelé města a obvodní lékaři. Dr. Zimmer bohužel neuměl příliš jednat s lidmi, což se na jeho oblíbenosti podepsalo. Nemocní se často nechávali raději léčit v Hradci Králové.¹¹⁸

Z Voňkových zápisků se dozvídáme i další popis nemocnice. V prvním patře staré budovy se nacházela převazovna, v přízemí sál. Na sále platila přísná aseptická pravidla, personál, který tam mohl vstoupit, byl přísně vybírán, ostatní neměli nejmenší šanci na toto „území“ vstoupit. Kromě staré a nové budovy k areálu nemocnice patřilo infekční oddělení, pitevna a vila primáře, která stála naproti nemocnici.

Voňka se v nemocnici pomalu zabydloval, i když se chvílemi cítil ve svém prázdném pokojíku osamocen. Uvědomoval si však pozitiva, měl poprvé v životě vlastní pokoj, brzy navíc dostal svůj první plat – 500,- Kč měsíčně po první rok –

---

¹¹⁶ Tamtéž, s. 20.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 29.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 31.

a zamiloval si zdejší krajinu. Pomalu se seznamoval se všemi postupy od „papírování“ po praktické vykonávání medicíny.

Z Pamětí se také dozvídáme několik informací o historii nemocnice. Ústav byl založen jako okresní nemocnice císaře Františka Josefa I. v roce 1898 dr. Evženem Levitem (příbuzným již zmíněného J. Levita). Byl prvním ústavem v severovýchodních Čechách, který byl veden a zařízen asepticky. V roce 1914 byla postavena nová budova sloužící k administrativním účelům. Za první světové války byli v prvním patře nové budovy ubytováni vojáci rekonvalescenti. Ve třech místnostech po nich na další desetiletí zůstaly jako „památky“ štěnice, které se podařilo vyhubit až Voňkovi v době, kdy byl primářem. Zřejmě po první světové válce nechal dr. Zimmer zrekonstruovat původní chirurgickou budovu, která již byla ve špatném stavu. Za vedení dr. Zimmera vzniklo také nové oplocení s kamennými pilíři, infekční pavilon a (již za sekundaření Voňky) budova pitevny s desinfekční stanicí.¹¹⁹

Po dvou letech působení v hořické nemocnici byl Voňka povýšen na I. sekundárního lékaře a zástupce ředitele nemocnice. Naučil se zde veškeré potřebné základy a odnášel si odtud mnoho zkušeností, které uplatnil a dále rozvíjel na jeho příštím pracovním místě v Praze.

---

¹¹⁹ Tamtéž, s. 50.

11. Voňkův postoj k otázce národnosti

Se změnami prostředí a škol se postupně formovala národnostní sebeidentifikace Karla Voňky i postoj k národnostem, se kterými přicházel do styku. Již v dospělém věku na toto téma sepsal několikastránkovou úvahu s názvem *Můj vývoj po národnostní stránce*.¹²⁰ V této úvaze vzpomíná na jednotlivé etapy svého života, hlavně na dětství, a na své měnící se názory na jednotlivé národy. Jak již bylo zmíněno, v Těšíně navštěvoval německou školku. Nový jazyk pro něj neznamenal problém, podle svých vzpomínek pobyt ve školce, kde všichni mluvili cizím jazykem, považoval za zvláštní zážitek. Ve školce začal okamžitě komunikovat s ostatními dětmi posunky a gestikulací. Prakticky během jednoho roku se naučil německy skrze různé dětské písničky a napodobováním mluvy ostatních dětí. Vědomí toho, že ovládá jiný jazyk, se dostavilo až v obecné škole. To, jak německý jazyk zasáhl do jeho života, komentuje takto – oba jazyky se pro něj staly přirozené, avšak němčina byla jazykem, který používal na veřejnosti. Byl to jazyk „*vzdělávání, vyučování a dorozumívání*“¹²¹. Naproti tomu čeština byla znakem „domácí intimity a vztahu k rodičům“.¹²² V tuto chvíli sice nevnímal rozdíly mezi jednotlivými menšinami, přesto byl pobyt v německé školce v tomto ohledu zásadní – němčina se pro něj stala prakticky druhým rodným jazykem a v následujících letech ho tím vrhla doprostřed svárů mezi Čechy a Němci.

V Těšíně obývala polská menšina spíše venkov, ve městech se soustřeďovali Němci. Tyto dvě skupiny stály ve sporech proti sobě. Čechů byl v této oblasti pouze malý počet, během sporů se drželi pod křídly německé většiny a udržovali s ní přátelské vztahy. To se promítalo i do Voňkovy každodenní zkušenosti, ve škole měl za kamarády Němce, kteří se často prali s Poláky. Sám pak odjížděl z Těšína podle svých slov spíš jako „*Němec mluvící česky než naopak*“¹²³.

Z Těšína se rodina přesunula do Černovic. Tam již nebyly dvě skupiny stojící proti sobě, ale nacházela se zde pestrá národnostní směs. Žili tu Rumuni, Rusíni, Ukrajinci, Židé, početně byli zastoupeni také Němci a Poláci. Vůči Židům zde přijal zcela negativní postoj, stal se vůči nim zaujatý. Již v Těšíně měl zažitý pojem polský Žid – vyznačovali se „typickým“ vzhledem, jako je např. velký nos. Jejich zvláštnosti

---

¹²⁰ SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 33, *Můj vývoj po národnostní stránce*, 1953.

¹²¹ Tamtéž, s. 1.

¹²² Tamtéž.

¹²³ Tamtéž, s. 2.

ale nespojoval s rasou, nýbrž s jejich vírou. V Černovicích byla ve škole Židů většina (z 61 žáků ve třídě jich bylo 43).

Proměna v jeho názoru na Židy se odehrála na gymnáziu v Praze. Také zde se ve třídě nacházelo několik Židů, v lavicích seděli odděleně. Voňkovi velmi vadilo, že je židovští učitelé zvýhodňovali, přestože nebyli prospěchově lepší. Chtěl těchto výhod také zakusit, záměrně si tedy přesedl do „židovské“ řady a přidal se k nim. Nakonec se s nimi však doopravdy spřátelil a byl v jejich společnosti rád. V tuto chvíli změnil svůj náhled na Židy obecně.

Současně s tím nastupuje jeho uvědomění si konfliktu česko-německého. Jeho židovští spolužáci se sice cítili být Němci, byli v tom však „klidní, nedávali to horoucně najevo“¹²⁴, takže mezi nimi s Voňkou v tomto ohledu nebyly rozpory, přestože byl Čech. Sám Voňka se v těchto sporech snažil být nestranný, úlohu prostředníka však považoval za nevýhodnou a nevděčnou a často si postěžoval na obě strany. Podle jeho názoru byli Češi obecně „nedisciplinovaní, měli sklon k anarchistické individualitě“¹²⁵, vytýkal jim „nevybroušenost společenských mravů, vulgární zabarvení bodrosti a váhavost elánu“¹²⁶. U Němců zase kritizoval „násilnictví, velikášství, nadutost, nekritickou stádovitost, pýchu a rozpínavost“¹²⁷.

Voňka se pohyboval v Praze v převážně německé společnosti, k nevelké radosti otce. Navštěvoval německé gymnázium, měl německé přátele. Češtinu používal prakticky jen doma s příbuznými, setkal se s ní při rodinných návštěvách koncertů a divadel. Velký vliv na něj měl učitel klavíru Klíma, který v něm probudil lásku k české hudbě a literatuře. V českém prostředí byl také na prázdninách u příbuzných v Bělohradě, kde se spřátelil s dětmi z rodiny pana Němce, Vládou a Jitkou, zvanou Lili, kteří žili jako jeho rodina v Praze. Sám sebe popisuje tak, že měl „německé vzdělání, ale české cítění“¹²⁸.

Během první světové války vyjadřoval sympatie ke slabším Čechům a nelíbilo se mu, když někdo proti nim měl nějaké hanlivé poznámky, jak již bylo zmíněno, sám se cítil být Čechem. Ve škole však bylo u mnohých kantorů žádoucí přiznání němectví a loajalita k Rakousku. Učitelé se vyptávali, jak je možné, že je veden jako Čech, když

---

¹²⁴ Tamtéž, s. 7.

¹²⁵ Tamtéž, s. 10.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Tamtéž, s. 9.

¹²⁸ Tamtéž, s. 12.

mluví německy, a Voňka se tak začal před spolužáky za své češství stydět, dokonce své mamince odmítal odpovídat česky, když na něj před spolužáky česky mluvila.¹²⁹

Během dospívání a hlavně s nástupem do války s tímto nestatečným přístupem přestal. Po změně poměrů se vznikem Československé republiky se stal definitivně Čechem, zřejmě od této doby se podepisoval místo německého Voňka česky Voňka. Němci však nezačal nijak opovrhovat a na tomto stanovisku nic nezměnila ani druhá světová válka, kdy se držel toho, že nelze házet všechny do jednoho pytle.

---

¹²⁹ Tamtéž, s. 14.

12. Další životní osudy

V hořické nemocnici působil Voňka téměř 5 let. 15. března 1931 odešel do Prahy do nemocnice Na Bulovce, aby zde dosáhl větších teoretických i praktických znalostí v oblasti chirurgie a gynekologie s porodnictvím. Zde vedl střídavě oddělení aseptické a septické chirurgie docenta dr. Horáka. Byl také smluvním sekundárním lékařem a zástupcem přednosta chirurgického oddělení prof. Jana Levita.¹³⁰ Seznámil se zde ale i s dalšími lékařskými obory, jako jsou urologie, interní medicína a rentgenologie. Ve stejném roce byl také povýšen na nadporučíka zdravotnictva v záloze ve 47. pěším pluku.¹³¹

Voňka se nakonec vrátil 1. října 1937 zpět do hořické nemocnice jako zástupce primáře. O rok později se stal primářem a v říjnu 1939 mu byla na primariát udělena definitivita. Jako primář působil Voňka v Hořicích až do roku 1960, kdy odešel na odpočinek. V hořické nemocnici strávil po odchodu z Prahy celých 23 let.

Z různých pracovních vysvědčení je zřejmé, že práci lékaře vykonával svědomitě a s velkým zaujetím, o své nemocné se prý vzorně staral, rozšiřoval si své znalosti zájmem i o další lékařská odvětví a sledoval pokroky v oboru. Autoři těchto osvědčení si ho vždy velmi chválili.¹³²

K působení Voňky v Hořicích během války se vztahuje článek R. Hlušičkové¹³³ ve sborníku *Krkonoše – Podkrkonoší: vlastivědný sborník s názvem Hořická nemocnice v letech 1943–1945 ve vzpomínkách pamětníka*. Pamětník Josef Kulhánek zde vzpomíná právě na primáře Voňku. Pan Kulhánek pobýval v nemocnici ve velmi vážném stavu, vyvolaným účastí v první světové válce a výslechy gestapem. Kvůli jeho účasti v odboji mělo gestapo zájem o jeho další vyslýchání, které však kvůli zdravotnímu stavu pana Kulhánka nebylo možné. Gestapo se pravidelně jezdilo do nemocnice ptát, kdy si budou moci pana Kulhánka opět převzít. Voňka jim vždy tvrdil, že se stav pana Kulhánka nelepší a že už to lepší ani nebude. Toto tvrzení se ale nezakládalo na pravdě, naopak, jeho stav se velmi zlepšil. Touto lží však Voňka zachránil Josefu Kulhánkovi život.

¹³⁰ SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 24, Životopis (2 ks), nedatováno.

¹³¹ Tamtéž, inv. č. 9, Dekret – povýšení na nadporučíka zdravotnictva v záloze, 7. 2. 1931.

¹³² Tamtéž, inv. č. 13, Pracovní vysvědčení, 1930–37.

¹³³ HLUŠIČKOVÁ, Růžena: *Hořická nemocnice v letech 1943–1945 ve vzpomínkách pamětníka*, in: *Krkonoše – Podkrkonoší: vlastivědný sborník 20*, Trutnov, Muzeum Podkrkonoší v Trutnově ve spolupráci se Státním okresním archivem Trutnov, Krkonošským muzeem Správy KRMAP ve Vrchlabí a Vlastivědným kroužkem Krkonoše a Podkrkonoší 2012, ISBN 978-80-903741-9-5, s. 133–143.

Ke své další odbojové činnosti sepsal po válce na žádost (nejspíš) kolegů vyjádření. Hned na začátku textu uvedl, že se zachoval jen tak, jak mu české národní cítění prikazovalo, a že v této činnosti nebyl v nemocnici jediný, pozice primáře mu prý dávala jen větší možnosti. Ve spolupráci se zdejší ilegální skupinou a s jejím vedoucím Rubkem připravoval nemocnici pro případ přistání parašutistů v okolí Hořic v roce 1944. Rubkovi také pro jistotu připravil úkryt v prosektuře nemocnice.

Během války se na Voňku obrátila lékařka z Jičína, jestli by provedl přerušení těhotenství u jičínské dívky, která přišla do jiného stavu s příslušníkem místního gestapa. Dotyčný gestapák prý hrozil, že když nebude těhotenství ukončeno, pošle deset českých lidí uvězněných v Jičíně do koncentračního tábora. V Jičíně se tento zákrok lékaři obávali provést, Voňka ho však vykonal.

Několik měsíců byl před odsouzením pro ukrývání obilí pod falešnou diagnózou v nemocnici ukryt pan Bartoška z Černůtek. Voňkovi hrozili zatčením, díky přimluvám jedné lékařky se tak nakonec nestalo. V dalším případě odbojové činnosti byl Voňka domluven s hořickou švadlenou Vaničkovou na náhlé operaci pro fingovaný pokus o sebevraždu, kdyby ji chtěli převést zpět do vězení v Drážďanech, odkud byla propuštěna.

Situací, kdy zabránil totálnímu nasazení, bylo prý více, jména se snažil z důvodu případného výsledku zapomenout. Dále prý navrhl německému důstojníkovi umístění ruských zajatců v hořické nemocnici, kde mohli být pod jeho lékařskou péčí.¹³⁴ 5. května 1949 mu byl za odbojovou činnost udělen pamětní odznak druhého národního odboje.¹³⁵

Ke dni 31. prosince 1948 byl Voňka propuštěn z branné moci.¹³⁶ Ve stejném roce si Voňka zažádal o povolení vykonávání soukromé všeobecné lékařské praxe jako vedlejší zaměstnání. Soukromou praxi mu ONV schválilo¹³⁷, nenarazila jsem však na žádné informace, které by nasvědčovaly tomu, že by Voňka soukromou praxi opravdu vykonával.

---

¹³⁴ SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 68, Vyjádření k vlastní odbojové činnosti, 1945.

¹³⁵ Tamtéž, inv. č. 10, Pamětník odznak 2. národního odboje – vyznamenání, 5. 5. 1949.

¹³⁶ Tamtéž, inv. č. 11, Propouštěcí list z branné moci, 14. 5. 1949.

¹³⁷ Tamtéž, inv. č. 12, Jmenovací dekrety a potvrzení pracovních míst 1929–1948, Povolení vykonávat soukromou lékařskou praxi, 22. 1. 1948.

10. srpna 1948 vstoupil do ZO KSČ. V reakci na únor 1948 napsal kratší úvahu, ve které konstatuje, že navenek sice vypadá jako straník režimu, už proto, že se za jeho pomoci zbavil svého nepřítele správce, on však jím prý vnitřně není. Jeho povaha ale potřebovala mít nějaký ideál a on doufal, že změna českému národu pomůže. V tomto textu také komentuje vstup do komunistické strany. Voňka měl vždy odpor k politickým stranám a nikdy nebyl organizován, proto vstup nečinil dobrovolně. Po dlouhých úvahách ale přesvědčil sám sebe, že bude pro budoucnost jeho dětí nejlepší přizpůsobit se a doufat, že čas ukáže, že to byla správná volba.¹³⁸ Jeho naděje, že vláda strany státu nějak prospěje, se však nesplnily a při prověrce v roce 1952 ze strany vystoupil. V kádrovém posudku neznámého data jsou uvedeny tyto důvody: „...že by nemohl vykonávat povinnosti čl. strany ke kterému ho členství váže, dále že nechce, by se na něho dívalo, že chce členství využívat ke svému prospěchu a prohlašuje, že i jako nestraník bude pracovat pro budování našeho státu.“¹³⁹ Posudek také obsahuje překvapivé hodnocení ze strany ZO KSČ, že jeho vystoupení není vůbec žádný problém: „Svůj závazek plní a pomáhá svou prací v různých masových organizaci, jest povahy čestné a otevřené. Jest nám opravdu pomoci jako nestraník při budování socialistické společnosti.“¹⁴⁰ Dále je také zmíněna jeho odbojová činnost: „Za protektorátu se projevoval jako uvědoměli čech a pomáhal našim lidem tím by nemuseli do říše. Ukryval sovětské zajatce a dával možnost všem zaměstnancům, by pomáhali při této akci.“¹⁴¹

Voňkův osobní život nebyl příliš snadný. V roce 1936 zemřela jeho sestra Monika na těžkou srdeční vadu. Po druhé světové válce zemřela Voňkovi také matka. V roce 1937 se Voňka oženil s Helenou Počtovou narozenou 4. srpna 1913 v Praze¹⁴². Společně měli dva syny – Jaroslava a Ivana. Manželství však nebylo šťastné, jejich vztah se změnil v nenávislný a neshody mezi manželi nakonec dospěly v roce 1954 k rozvodu. Synové byli svěřeni do péče otci. Přestože ho oslovovali milou přezdívkou Tájku, měl Voňka se svými syny v době jejich dospívání a dospělosti velmi

---

¹³⁸ Tamtéž, inv. č. 30, Vzpomínky na únor 1948, nedatováno.

Text je zakončen jakýmsi přáním, nadějí, že vstupem do strany učinil dobře. Proto usuzuji, že byla úvaha psána nedlouho po srpnu 1948, neobsahuje nic, co by naznačovalo delší časový odstup, nějaké větší pochybnosti následující po vstupu do strany nebo důvody, proč by měl ze strany vystoupit.

¹³⁹ SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 14, Kádrový posudek, nedatováno.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² SOKA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 5, Osvědčení o protektorátní příslušnosti, 12. 7. 1944.

komplikované vztahy, jak dosvědčuje i dochovaná korespondence.¹⁴³ Ve Voňkově poslední vůli z roku 1960 se dokonce píše: „*Nepřeji si, aby má smrt byla Heleně Voňkové a Jaroslavovi oznámena.*“¹⁴⁴

Především v posledních dvou desetiletích svého života sepsal Voňka ve volných chvílích své paměti – Vzpomínky, Paměti a další různé vzpomínkové texty. Napsal rukopisy tří povídek – Sekt „Kupferbergold“ (1943), Chvilé napětí (1964) a Podivné Vánoce (1960), inspirované vlastním životem. Je také autorem rukopisu divadelní hry Anatol (1959).

Karel Voňka zemřel 4. prosince 1967 v hořické nemocnici ve věku 69 let. Je pochován v rodinné hrobce ve Svatojanském Újezdě. Jak je uvedeno v inventáři k fondu, veškeré Voňkovy osobní písemnosti zdědila jeho hospodyně a zároveň velmi dobrá rodinná přítelkyně Terezie Bušková. Tuto pozůstalost prodala paní Bušková v roce 1986 jičínskému archivu za 950,- Kč.¹⁴⁵

---

¹⁴³ Tamtéž, inv. č. 41, Korespondence – přijatá, Voňka Jaroslav (syn), nedatováno.

Tamtéž, inv. č. 45, Korespondence – odeslaná, Voňka Ivan (syn), 1963.

Tamtéž, inv. č. 46, Korespondence – odeslaná, Voňka Jaroslav (syn), (5 ks), 1954–62.

¹⁴⁴ Tamtéž, ev. č. 410, JANKŮ R.: Voňka Karel, MUDr., (1859) 1898 – 1965 (2004), Inventář, 2011, s. 5.

¹⁴⁵ Tamtéž.

Závěr

Cílem této práce bylo představit životní osudy lékaře Karla Voňky. Výsledný text, který je založen především na práci s prameny ve fondu Karla Voňky, se pokusil shrnout celý Voňkův život, popisuje jeho dětství ovlivněné otcovým zaměstnáním, účast v první světové válce, vysokoškolská studia medicíny, čtyřiatřicetiletou lékařskou praxi, během které působil v nemocnici v Hořicích a v nemocnici Na Bulovce, i osobní vztahy. Na jeho příkladu také práce ukazuje, jaký mohl být život mladého člověka za první světové války, co mohl prožívat, když se dostal do válečných řad. Zajímavé také je, že mohl primář nemocnice přečkat kritické momenty českých dějin – okupaci, poválečné období, i období následující po únoru 1948 – bez ztráty postavení primáře a bez nějakých větších komplikací.

V této práci jsem se tedy dotkla v podstatě všech kapitol jeho života, nicméně prameny uložené v jeho fondu obsahují mnoho dalších zajímavých informací, pro které jsem ve své práci neměla prostor. Oba vzpomínkové soubory i další prameny pocházející z jeho fondu by mohly být v budoucnu vhodným předmětem hlubšího zkoumání jednotlivých částí jeho života. Pro důkladnější studium období následujícího po odchodu do Prahy do nemocnice Na Bulovce by pak bylo zapotřebí hledat další zdroje, které by mohly poskytnout na toto téma více informací.

Seznam pramenů a literatury

Prameny:

Archiv Univerzity Karlovy, fond Matriky Univerzity Karlovy, inv. č. 6, Matrika doktorů Univerzity Karlovy VI. (1924–1927), s. 2668.

Státní okresní archiv Jičín, fond Městská nemocnice Hořice (1877–2004).

SOkA Jičín, fond Okresní národní výbor Hořice (1945–1960), inv. č. 411, Personální a finanční záležitosti.

SOkA Jičín, fond Okresní úřad Hořice (1850–1942).

SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 1, Rodný a křestní list (opis), 4. 12. 1947.

SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 5, Osvědčení o příslušnosti, 12. 7. 1944.

SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 6, Písemnosti týkající se rozvodu (důvody, vzájemná prohlášení), 1954.

SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 9, Dekret – povýšení na nadporučíka zdravotnictva v záloze, 7. 2. 1931.

SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 10, Pamětník odznak 2. národního odboje – vyznamenání, 5. 5. 1949.

SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 11, Propouštěcí list z branné moci, 14. 5. 1949.

SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 12, Jmenovací dekrety a potvrzení pracovních míst 1929–1948, Povolení vykonávat soukromou lékařskou praxi, 22. 1. 1948.

SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 13, Pracovní vysvědčení, 1930–37.

SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 14, Kádrový posudek, nedatováno.

- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 24, Životopis (2 ks), nedatováno.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 25, Chronologie životních událostí z let 1917–1926, nedatováno.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 26, Vzpomínky, svazek 1, 2, 3, 4.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 27, Paměti, Samostatná složka I.–VIII.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 28, Válečný deník, 1917–18.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 30, Vzpomínky na únor 1948, nedatováno.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 32, Vlastní úvahy nad životem, nedatováno.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 33, Můj vývoj po národnostní stránce, 1953.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 41, Korespondence – přijatá, Voňka Jaroslav (syn), nedatováno.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 45, Korespondence – odeslaná, Voňka Ivan (syn), 1963.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 46, Korespondence – odeslaná, Voňka Jaroslav (syn), (5 ks), 1954–62.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 62, Korespondence – odeslaná, C. a k. vojenské velitelství – pozvánka ke zkoušce na jednoroční dobrovolnou službu, 10. 12. 1916.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 65, Korespondence – odeslaná, Zemské velitelství v Košicích, Žádost o udělení studijní dovolené, Odpověď, 1919.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 68, Vyjádření k vlastní odbojové činnosti, 1945.

- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 73, Sekt „Kupferbergold“ (povídka), 1943.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 74, Anatol (divadelní hra), 1959.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 75, Podivné Vánoce (povídka), 1960.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 76, Chvilé napětí (povídka), 1964.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 77, Hmota a vědomí (úvaha), 1950.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 78, Revoluční praktiky Hitlerovy hnědé revoluce (překlad a výtah z knihy „Bis zum Bitteren Ende“), 1948.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 85, Osobní fotografie, nedatováno.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 86, Fotografie s rodiči, 1909–1914.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 88, Svatební fotografie, 1937.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 89, Fotografie se syny, nedatováno.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 90, Vojenské fotografie, nedatováno.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 93, Fotografie – nemocnice Bulovka, 1930-36.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), ev. č. 410, JANKŮ R.: Voňka Karel, MUDr., (1859) 1898 – 1965 (2004), Inventář, 2011.
- SOkA Jičín, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), inv. č. 150, Rodokmen rodu, 2004.

Zákony, vyhlášky, nařízení

Císařské nařízení dané dne 1. května 1915, jímž se pro dobu nynější války mění zákon ze dne 6. června 1886, Z. Ř. č. 90, o domobraně pro království a země na říšské radě zastoupené kromě Tyrolska a Vorarlberska, in: *Říšská sbírka zákonů* [online], 1915, částka 49, s. 179-180 [vid. 3. 4. 2018], dostupné z: <https://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/rs.html>.

Literatura:

BARTOŇ, Miroslav: *Jičínské zdravotnictví, lázně a sociální péče napříč staletími*, 1. vyd., Knihovna Václava Čtvrťka, Jičín 2013, ISBN 978-80-905342-1-6.

BUKAČ, Václav – TOMÍČKOVÁ, Oldřiška: *Hořice*, edice Zmizelé Čechy, Praha, Paseka 2011, ISBN 978-80-7432-109-2.

CUHRA, Jaroslav: *České země v evropských dějinách, IV. díl*, 1. vyd., Praha, Paseka 2006, ISBN 80-7185-794-7.

HLUŠIČKOVÁ, Růžena: Hořická nemocnice v letech 1943-1945 ve vzpomínkách pamětníka, in: *Krkonoše – Podkrkonoší: vlastivědný sborník 20*, Trutnov, Muzeum Podkrkonoší v Trutnově ve spolupráci se Státním okresním archivem Trutnov, Krkonošským muzeem Správy KRNAP ve Vrchlabí a Vlastivědným kroužkem Krkonoš a Podkrkonoší 2012, ISBN 978-80-903741-9-5, s. 133–143.

JILEMNICKÝ, Alois: *Jan Levit nepatří smrti*, Jednotný klub pracujících Pochodeň, Hořice 1984.

LOCHOVSKÝ, Martin: *Prof. MUDr. Jan Levit (1884–1944). Výstava k 70. výročí úmrtí významného českého chirurga*, Hradec Králové, ročníková práce HÚ FF Univerzity HK 2014, nestr., uloženo ve Státní okresním archivu Jičín, fond Soudobá dokumentace okresu Jičín (neusp.), jiné rukopisy, sg. V/6 – 507.

MÁŠOVÁ, Hana: *Nemocniční otázka v meziválečném Československu: moderní pojetí role nemocnice, jak se formovalo a postupně realizovalo v období první republiky*, Praha, Karolinum 2005, ISBN 80-246-0908-8.

ROHLÍČKOVÁ, Veronika: *MUDr. Karel Voňka*, seminární práce KHI FP, Technická univerzita v Liberci 2017.

- RYCHLÍK, Jan – PENČEV, Vladimír: *Od minulosti k dnešku: dějiny českých zemí*, Praha, Vyšehrad 2013, ISBN 978-80-7429-387-0.
- ŘÍHOVÁ, Milada a kol.: *Kapitoly z dějin lékařství*, Praha, Karolinum 2005, ISBN 80-246-1021-3.
- SVOBODNÝ, Petr – HLAVÁČKOVÁ, Ludmila: *Pražské špitály a nemocnice*, Praha, Lidové noviny 1999, ISBN 80-7106-315-0.
- ŠEDIVÝ, Ivan: *Češi, české země a Velká válka 1914-1918*, 2. dopl. vyd., Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2014, ISBN 978-80-7422-302-0.
- TOMÍČKOVÁ, Oldřiška: *Hořice odedávna dodneška: putování dějinami města slovem a obrazem*, Hořice, Město Hořice 2008, ISBN 978-80-254-3464-2.

Seznam příloh

- Příloha č. 1:** Autor neznámý, Portrét Karla Voňky, nedatováno, fotografie, inv. č. 85, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), SOkA Jičín, reprodukce fotografie: Veronika Rohlíčková.
- Příloha č. 2:** Mückenbrunn, Rodinná fotka, nedatováno, Těšín, fotografie, inv. č. 86, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), SOkA Jičín, reprodukce fotografie: Veronika Rohlíčková.
- Příloha č. 3:** J. Krzanowski, Rodinná fotografie, 1909, Černovice, fotografie, inv. č. 86, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), SOkA Jičín, reprodukce fotografie: Veronika Rohlíčková.
- Příloha č. 4:** Karel Voňka, kresba z válečného deníku, 14. 10. 1917, Sczerzec, kresba, inv. č. 28, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), SOkA Jičín, reprodukce fotografie: Veronika Rohlíčková.
- Příloha č. 5:** Karel Voňka, kresba z válečného deníku, nedatováno, kresba, inv. č. 28, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), SOkA Jičín, reprodukce fotografie: Veronika Rohlíčková.
- Příloha č. 6:** Autor neznámý, vojenská fotografie, nedatováno, fotografie, inv. č. 90, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), SOkA Jičín, reprodukce fotografie: Veronika Rohlíčková.
- Příloha č. 7:** Autor neznámý, vojenská fotografie, nedatováno, fotografie, inv. č. 90, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), SOkA Jičín, reprodukce fotografie: Veronika Rohlíčková.
- Příloha č. 8:** Autor neznámý, Karel Voňka s pacienty, 1930, nemocnice Na Bulovce, fotografie, inv. č. 93, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), SOkA Jičín, reprodukce fotografie: Veronika Rohlíčková.
- Příloha č. 9:** Autor neznámý, Karel Voňka, nemocnice na Bulovce, nedatováno, fotografie, inv. č. 93, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), SOkA Jičín, reprodukce fotografie: Veronika Rohlíčková.

- Příloha č. 10:** Autor neznámý, Karel Voňka, nemocnice na Bulovce, nedatováno, fotografie, inv. č. 93, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), SOkA Jičín, reprodukce fotografie: Veronika Rohlíčková.
- Příloha č. 11:** Foto Souček, Svatební fotografie, 1937, Praha, fotografie, inv. č. 88, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), SOkA Jičín, reprodukce fotografie: Veronika Rohlíčková.
- Příloha č. 12:** Josef Matoušek, Rodinná fotografie se syny, nedatováno, Hořice, fotografie, inv. č. 89, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), SOkA Jičín, reprodukce fotografie: Veronika Rohlíčková.
- Příloha č. 13:** Autor neznámý, Karel Voňka, nedatováno, fotografie, inv. č. 85, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), SOkA Jičín, reprodukce fotografie: Veronika Rohlíčková.
- Příloha č. 14:** Autor neznámý, Karel Voňka, nedatováno, fotografie, inv. č. 85, fond Voňka Karel, MUDr. (1898–1965), SOkA Jičín, reprodukce fotografie: Veronika Rohlíčková.

Přílohy

Příloha č. 1

Portrét Karla Voňky

Příloha č. 2

Rodinná fotografie, Těšín

Příloha č. 3

Rodinná fotografie, 1909, Černovice

Příloha č. 4

Kresba z válečného deníku, 14. 10. 1917, Sczerzec

Příloha č. 5

Kresba z válečného deníku

Příloha č. 6

Vojenská fotografie

Příloha č. 7

Vojenská fotografie

Příloha č. 8

Karel Voňka s pacienty, 1930, nemocnice Na Bulovce

Příloha č. 9

Karel Voňka, nemocnice Na Bulovce

Příloha č. 10

Karel Voňka, nemocnice na Bulovce

Příloha č. 11

Svatební fotografie, 1937, Praha

Příloha č. 12

Rodinná fotografie se syny, Hořice

Příloha č. 13

Karel Voňka

Příloha č. 14

Karel Voňka

